

Əhli-beyt və səhabələr sevgi və qohumluq əlaqələri

Əhli-beyt ilə səhabələr arasında olan isti münasibətə aid
tutarlı dəlilləri özündə əks etdirən qeydlər

Hazırlayan:

Əli ibn Həməd ət-Təmimi
"əl-Məbərri" xeyriyyə fondunun nəzdində olan
tədqiqatlar və araşdırmalar mərkəzinin rəis müavini

Altıncı nəşr 1436 h – 2015 m

قَالَ اللهُ تَعَالَى:

مُحَمَّدٌ رَسُوْلُ اللهِ وَالَّذِيْنَ مَعَهُ
اَشَدُّ اَعْلَى الْكُفَّارِ رَحْمَةً بَيْنَهُمْ

Uca Allah ﷻ buyurur:
“Muhəmməd Allahın rəsuludur. Onunla
birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt,
öz aralarında isə mərhəmətlidirlər.”

Mündəricat

Müqəddimə	5
Peyğəmbərlə ﷺ raşidi xəlifələr ﷺ arasındakı qohumluq əlaqələri	6
Bəşəriyyətin ən xeyirlisinin ﷺ qızları	8
Əli ibn Əbu Talibin ﷺ Fatimeyi Zəhra ﷺ ilə mübarək evliliyi	10
Əlinin ﷺ və onun oğullarının ﷺ sevdiyi adlar	12
Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə əs-Siddiqin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	14
Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ məni iki dəfə dünyaya gətirmişdir	16
İmam Cəfər əs-Sadiq ﷺ	18
Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Ömər ibn əl-Xattabın ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	20
Mən iki xəlifənin oğluyam	22
Osman ﷺ peyğəmbər evində	24
Həsən ibn Əli ﷺ	26
Hüseyn ibn Əli ﷺ	28
Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Osmanın ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	30
Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə əmilərinin oğullarının ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	32
Zubeyr ﷺ peyğəmbər evində	34
Əlinin ﷺ ailəsi ilə Zubeyrin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	36
Əlinin ﷺ ailəsi ilə Talhənin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri	38
Hüseyn ibn Əli ibn Əbu Talibin ﷺ səhabələrin ﷺ övladlarından olan kürəkənləri	40
Muhəmməd əl-Baqir ﷺ	42
Dörd raşidi xəlifənin, üstəlik, Zubeyrin və Talhənin ﷺ qız nəvəsi Həfsa bint Muhəmməd (ə-d-Dibac)	44
Möminlərin anaları – ən hörmətli peyğəmbərin ﷺ zövcələri	46
Cənnətlə müjdələnmiş on nəfər	48
Raşidi xəlifələrin ﷺ xilafətinin axır dönəminədək baş vermiş, İslam dövlətinin fəthləri	50
İki şərəfi özündə cəm edən – həm qohum, həm də, səhabə olmuş kimsələr	52

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Müqəddimə

Bütün həmdlər, İslam dinini digər dinlərin hamısından üstün etmək üçün Öz rəsulunu ﷺ doğru yol göstəricisi və haqq din ilə göndərən Allaha məxsusdur! Şahid olaraq Allah yetər. İnsanların hamısını həm müjdələmək, həm də, qorxutmaq üçün göndərilmiş Peyğəmbərə ﷺ, habelə, onun ﷺ sün-nəsini təbliğ etmiş pak və itaətkar ailəsinə və səhabələrinə bol-bol salavat və salam olsun!

Sonrasına gəlinə...

Kitabdakı bu iyirmi dörd qeyd, ən uca səsilə hər kəsi səsləyib deyir ki, əhli-beyt və səhabələr arasında sevgi və qohumluq əlaqələri olmuşdur. Bu qeydlərdə gün kimi aydın sübutlar və əsli olan dəlillər var ki, əhli-beyt ilə səhabələr Uca Allahın: “öz aralarında mərhəmətlidirlər” ayəsində buyurduğu kimi mehriban olmuşlar. Onlar peyğəmbərlərin ən xeyirlisinə yaxın olmaqla ən xeyirli əsrdə yaşamış insanlar olmuşlar. Peyğəmbər ﷺ onlara ədəb-əxlaq və (İslam) elmini öyrətmiş, onlar da, öz növbəsində insanlara, təbliğatdan çox, öz zahiri davranışları və əxlaqları ilə nümunəvi müəllimlər olmuşlar.

Bu kitabda biz, beş və ya altı nəsil dönməndə övladlar və nəvələr arasında olan ictimai münasibətin, sevginin və mərhəmətin necə əzəmətli olduğuna şahidlik edən əllidən çox qohumluq əlaqəsini təqdim edirik.

“əl-Məbərə” xeyriyyə fondu mövzuya dair məlumatların tez bir zamanda, həm də, müxtəsər və dəqiq şəkildə adamın zehninə yerləşdirməsinin əhəmiyyətli olduğunu nəzərə alaraq, əhli-beyt ilə səhabələr arasında olduqca isti münasibət olduğunu bəyan etmək üçün bu üsluba etimad etmişdir.

Bu müqəddimədə biz bu qohumluq əlaqələri ilə bağlı bəzi mühüm məsələlərə işarə etmək istəyirik. Bunlar da aşağıdakılardır:

1. Bu kitabda qeyd edilmiş qohumluq əlaqələqi və adlar hər iki mənbədə - həm sünənə, həm də şiə mənbələrində eyni ilə nəql edilmişdir.

2. Tarixə, tərcümeyi-hallara və həyat-yollarına aid yazılmış kitablarda əhli-beyt ilə səhabələr arasında olan izdivaclar barədə dərinlən araşdırılmış yox, sadəcə üzə olan məlumatlar zikr edilir. Ola bilsin ki, bu kitablarda zikr edilməyən və ya əsasından bizə gəlib çatmayan qohumluq əlaqələri də mövcud olub.

3. İzdivaca girmək və qohumluq əlaqəsi qurmaq kimi işlərə önəm vermək ərəb mədəniyyətində dərin kök atmışdı. Belə ki, ərəblər yalnız əsl-nəcabəti şərəfli və ehtirama layiq olan kimsəyə qız verər və yalnız beləsindən qız alardılar. Sonra İslam dini gəldi və bu anlayışı bir qədər də izzətləndirdi. Sadəcə olaraq o, təqvanı evlənmək üçün ilk meyar qəbul etdi. Əsil-nəsəbin saflığını qorumaq İslamın təməlin-dən gələn bir anlayışdır və o, hazırki günümüzədək üstünlük təşkil etməkdədir.

4. Xüsusi adlar seçmək təkcə müsəlmanlara məxsus deyil, bütün dünya ictimaiyyətinə aiddir. Belə ki, dünya xalqları öz övladlarına yalnız özlərinə yaxın olan rəmzlərə və ya ictimai mühitə uyğun adlar qoyurlar.

5. Haşim oğulları yalnız din və nəsəb baxımından özlərinə tay olanlara qız verərdilər. Hətta hakimlər haşimilərin özlərinə tay olmayan birisi ilə bağladığı nikahı ləğv etmək üçün müdaxilə edərdilər. Buna dair tarixdə neçə-neçə misallar vardır.

Bu kitabla insanlara fayda vermək və müsəlmanların qəlblərini haqq üzərində birləşdirmək Allaha aiddir.

Əli ibn Həməd ət-Təmimi

22 cumadəl-əvvəl 1429 h

27 may 2008 m

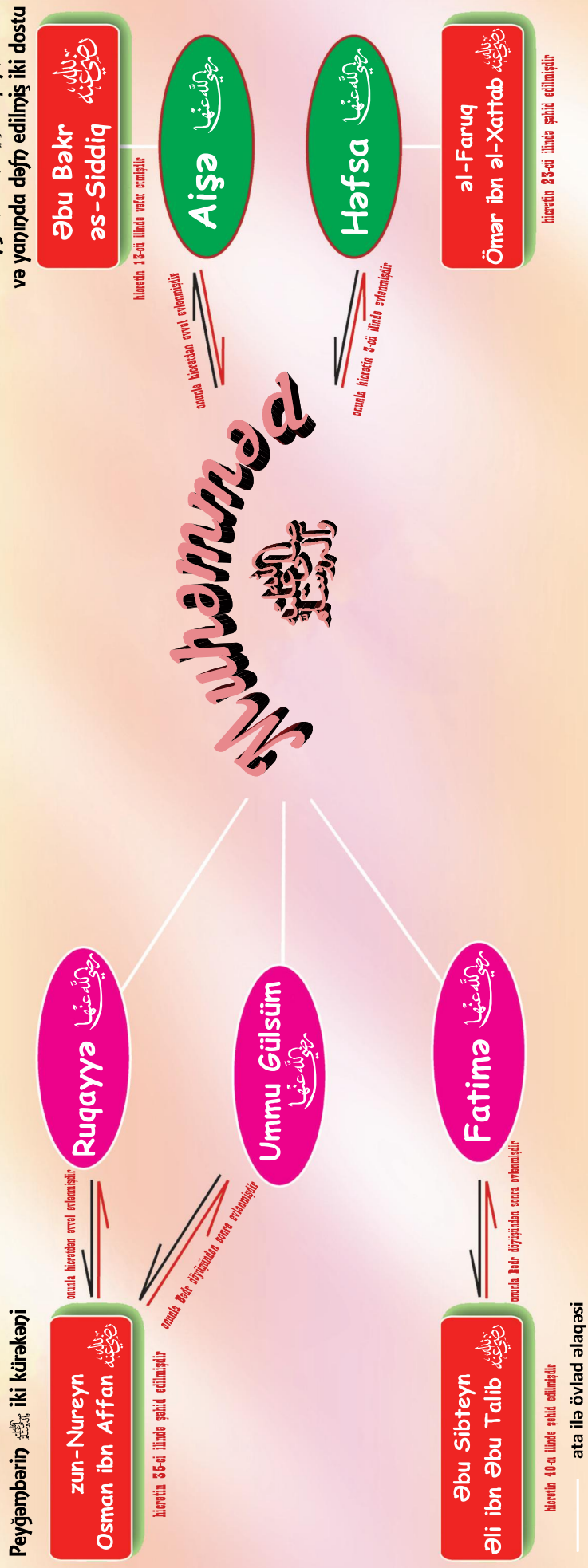
Əhli-beyt və səhabələr
sevgi və qohumluq əlaqələri

Əhli-beyt və səhabələr adına
xeyriyyə fondu

Peşgəmbərlə rəşidi xəlifələr arasında qohumluq əlaqələri

Peşgəmbərin ﷺ iki qaynatası
və yanında dəfn edilmiş iki dostu

Peşgəmbər ﷺ demişdir: "Sizə mənim yolumu və doğru yol göstərən rəşidi xəlifələrin yolunu tutub qetməyi əmr edirəm." Hədis səhifidir. Dörd "Sunən" kitabında və Əhməd "Musned" əsərində rəvayət edilmişdir.

Birinci qeyd

Peyğəmbərlə ﷺ raşidi xəlifələr ﷺ arasındakı qohumluq əlaqələri

Bu qeyd Peyğəmbərlə ﷺ dörd raşidi xəlifənin ﷺ arasındakı ictimai əlaqəni təqdim edir. Kişilərdən İslamı ilk əvvəl qəbul etmiş Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ öz qızı Aişəni ﷺ Peyğəmbərə ﷺ ərə vermişdir. O, Peyğəmbərin ﷺ zövcələrinin üçüncüsü, həm də, onların arasında yeganə bakirə və yaşı hamısından az olanı sayılır. Lakin azyaşlı olmasına baxmayaraq, o, qadınların hamısından çox hədis rəvayət etmişdir. Bir çox hallarda səhabələr fitva almaq üçün ona müraciət edərtilər.

Hicrətin 57-ci ilində vəfat etmiş Aişə anamız ﷺ Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək, düz 9 il onun zövcəsi olmuşdur.

Aişə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ ömürünün sonunadək onun zövcəsi olmuş, Peyğəmbər ﷺ onun hücrəsində və onun növbəsi olan gündə vəfat etmiş, üstəlik, elə orada da, dəfn edilmişdir. Bütün bunlar onun Peyğəmbərə ﷺ çox yaxın olmasına və Peyğəmbərin ﷺ ondan razı qalmasına açıq-aydın işarədir.

Beləcə, Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ möhtərəm Peyğəmbərlə ﷺ qohum olmuşdur. Hətta vəfatından sonra belə, onunla yoldaşlığı davam etmişdir. Belə ki, o, Peyğəmbərin ﷺ yanında dəfn edilmişdir. Allah təmiz və pak olan Peyğəmbərin ﷺ yanında haqq yolda olmayan birisinin dəfn olunmasına icazə verməzdi.

Ömər əl-Faruq ﷺ gəlincə, Peyğəmbər ﷺ onun qızı, çoxlu oruc tutan və gecə namazlarını qılan Həfsa ﷺ ilə hicrətin 3-cü ilində evlənmiş və Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək Həfsa onun zövcəsi olmuşdur. Həfsa ﷺ Peyğəmbərin ﷺ zövcələrindən və ümmətin Quranı mühafizə edən etibarlı qadını hesab edilir. Belə ki, Əbu Bəkr ﷺ və səhabələr Quran ayələri yazılmış lövhələri bir yerə topladıqdan sonra onu saxlamağı Həfsaya ﷺ həvalə etmişlər.

Ömər əl-Faruq ﷺ İslamın əvvəlindən indiyədək, hətta, insanlar diriləcəyi günədək Peyğəmbərə ﷺ yoldaş olacaq. Belə ki, o, şərəfli hücrədə Peyğəmbərin ﷺ yanında dəfn edilmişdir. Bu da gün kimi aydın şəkildə (onların arasındakı) isti münasibətə dəlalət edir.

Növbəti qeydlərdə Osmanın ﷺ və Əlinin ﷺ Peyğəmbərlə ﷺ ictimai əlaqəsi barədə söhbət açılacaq.

Əhli-beyt və səhabələr sevdi və qohunluq əlaqələri

Zeynab

- Peyğəmbərin ən böyük qızıdır.
- Muhəmmədə peyğəmbərlik verilməmişdən on il qabaq doğulmuşdur.
- Xalası oğlu Əbul-As ibn ər-Rəbi müsəlman olmamışdan əvvəl onunla evlənmişdir.
- Peyğəmbərin sağlığında iken, hicrətin 8-ci ilində vəfat etmişdir.
- Zeynab Mədinəyə hicrət edərkən qureys müşrikləri onu dəvənin belindən yerə salmış və bu səbəbdən onun bətinə uşağı tələf olmuşdur.
- Əbul-Asdan Əli adlı oğlu (uşaq iken vəfat etmiş) və Umamə adlı qızı olmuşdur.
- Fatimənin vəfatından sonra Əli Umamə ilə evlənmişdir.

**Onların anası dünyanın
ən fəzilətli qadınlarından biri
və möminlərin anası Xədicə
bint Xueyliddir**

Ummu Gülsüm

- Peyğəmbərin qızlarının üçüncüsüdür.
- Muhəmmədə peyğəmbərlik verilməmişdən əvvəl, Ruqayyədən sonra doğulmuşdur.
- Bacısı Ruqayyənin vəfatından sonra, Osman ibn Affan onunla evlənmişdir. Elə buna görə də, Osmana zun-Nurəyn (iki nur) ləqəbi verilmişdir.
- Ummu Gülsüm Peyğəmbərin sağlığında, hicrətin 9-cu ilində, şaban ayında vəfat etmişdir.
- Övladı olmamışdır.

(Mövzuya dair) ən mühüm mənbələr və məxəzlər.

1. İbn Hişam, "as-Sira ən-Nəbəviyyə", 2/9
2. əz-Zəhəbi, "Tarix əl-İslam", 1/13
3. İbn Əsakir, "Tarix Dimeşq", 3/125
4. İbn Kəsir, "əl-Bidayə və-n-Nihayə", 2/294
5. İbn Hecər, "əl-İsəbə", 11181-ci tərcüməyi-hal
6. İbn Abdullbərr, "əl-İstiyab", 1/17

7. İbn əl-Əsir, "Əsəd əl-Ğəbə", 1/10
8. əs-Sadıq, "əl-Misal", səh.404
9. Ət-Tusi, "Təhziib əl-Əhkam", 3/333
10. əl-Məzənderani "Şerh Usul əl-Kəfi", 7/144
11. Ət-Tabəri, "Tac əl-Məvalid", səh.9
12. İbn Xəşşab, "Tac Məvalid əl-Əimmə", səh.7

13. İbn Şəhrəşub, "Mənaqib ali Əbi Talib", 3/90
14. əl-Mufid, "əl-Məsəl əs-Səviyyə", səh.94
15. ən-Naməzi əş-Şəhrudi, "Müstədrəkət Elim ər-Rical", 9227-ci, 15860-cı, 9590-cı və 18068-ci tərcüməyi-hallar
16. əl-Mufid, "əl-Muqnis", səh.333
17. Ət-Tusi, "əl-Məbsut", 4/159

18. Ət-Tusi, "Müsbəh əl-Müctəhid", səh. 80 və 622
19. əl-Hülvi, "Təzkira əl-Fuqəha", 2/604
20. əl-Himyar əl-Qummi, "Qurb əl-İnsad", səh. 9
21. əl-Xoi, "Mocəm Rical əl-Hədis", 12/139, 24/208, 19/305 və 15626-cı tərcüməyi-hal
22. əl-Məclisi, "Bihar əl-Ərvar", 42/95

23. əl-Hurr əl-Amili, "Vəsail əş-Şiye", 3/139
24. Ət-Tusi, "əl-İstisbar", səh.485
25. əl-Bəhrani, "əl-Hədiq ən-Nadira", 4/85
26. əl-Hülvi, "Muntəha əl-Mətləb", 1/446
27. Ət-Təsturi, "Qamūs ər-Rical", 119-cu, 343-cü, 8-ci və 136-cı tərcüməyi-hallar.

Bəşəriyyətin ən xeyirlisi Muhəmmədin qızları

Fatimə

- Ən hörmətli qadınlardan biridir.
- Peyğəmbərin qızlarının ən kiçiyidir.
- Muhəmmədə peyğəmbərlik verilməmişdən bir il əvvəl doğulmuşdur.
- Əli hicrətin 2-ci ilində onunla evlənmişdir.
- Hicrətin 11-ci ilində, ramazan ayında vəfat etmişdir.

Əlidən, Cənnət cavanlarının hörmətliərindən sayılan Həsən və Hüseyin adlı oğlanları, habelə, Zeynəb və Ummu Gülsüm adlı qızları olmuşdur.

**Bunların hamısı
mömin mühacir qızlardır
Allah onların hamısından razı qalsın**

Ruqayyə

- Muhəmmədə peyğəmbərlik verilməmişdən yeddi il qabaq doğulmuşdur.
- Əri Osman ibn Affanla birlikdə Həbəştana hicrət etmişdir.
- Ölümindən qabaq məxmərək xəstəliyinə tutulmuş və müsəlmanlar Bədr döyüşündə iken Mədinədə vəfat etmişdir.
- Osman ibn Affandan Abdullah adlı oğlu olmuş və bu uşaq hicrətin 6-cı ilində vəfat etmişdir.

**“Ey Peyğəmbər! Zövcələrinə,
qızlarına
və möminlərin qadınlarna
de ki, naməhrəm yanında
çarşabları ilə örtünsünlər.”**

“əl-Əhzab” surəsi, 59-cu aya

Əhli-beyt və səhabələr adına
xeyriyyə fondu

İkinci qeyd

Bəşəriyyətin ən xeyirlisinin ﷺ qızları

Bu, “Bəşəriyyətin ən xeyirlisinin ﷺ qızları” adlı qeyddə, ən möhtərəm peyğəmbər və ən əzəmətli rəsul Muhəmmədin ﷺ qızlarının həyat-yolu təqdim edilir. Onların hamısı mömin və mühacir olmuşlar. Anaları Xədicə bint Xuveylid ﷺ də, ən hörmətli qadınlardan biridir.

Bu qızların yaşca ən böyüyü, Muhəmmədə ﷺ peyğəmbərlik verilməmişdən on il qabaq dünyaya gəlmiş Zeynəddir ﷺ. (Peyğəmbərin ﷺ əmilərinin oğulları) Abdumənaf oğullarından olan, xalası oğlu Əbul-As ibn ər-Rəbiyə ﷺ ərə getmiş və Əbul-Asdan onun Əli adlı oğlu uşaq ikən vəfat etmiş və Umamə ﷺ adlı qızı olmuşdur. O Umamə ki, xalası Fatimə ﷺ vəfat etdukdən sonra, Əli ibn Əbu Talibə ﷺ ərə getmişdir.

Ən hörmətli qadınlardan biri, reyhan qoxulu Həsən və Hüseynin anası, yəni Fatimeyi Zəhra ﷺ. Muhəmmədə ﷺ peyğəmbərlik verilməmişdən bir il əvvəl dünyaya gəlmişdir. O, Peyğəmbərin ﷺ qızlarının ən kiçiyi və ən fəzilətlisidir. Hicrətin 2-ci ilində rəşidi xəlifə və adil imam Əli ibn Əbu Talibə ﷺ ərə getmişdir. Hicrətin 11-ci ilində, Peyğəmbərin ﷺ vəfatından altı ay sonra vəfat etmişdir.

İki kərə hicrət etmiş Ruqayyə ﷺ. Muhəmmədə ﷺ peyğəmbərlik verilməmişdən yeddi il qabaq dünyaya gəlmişdir. Əbu Ləhəbin oğlu onu boşadıqdan sonra Osman ibn Affana ﷺ ərə getmiş və əri ilə birlikdə Həbəşistana hicrət etmişdir. Osman ibn Affandan ﷺ Abdullah adlı oğlu olmuş və o, uşaq ikən vəfat etmişdir. Nəhayət, Osmanla ﷺ bərabər Mədinəyə hicrət etmiş və hicrətin 2-ci ilində Bədr döyüşü ərəfəsində Mədinədə vəfat etmişdir.

Ummu Gülsüm ﷺ. Muhəmmədə ﷺ peyğəmbərlik verilməmişdən əvvəl, Ruqayyədən ﷺ sonra doğulmuşdur. Mədinəyə hicrət etmiş və bacısı Ruqayyənin ﷺ vəfatından sonra, Osman ibn Affana ﷺ ərə getmişdir. Hicrətin 9-cu ilində vəfat etmiş və övladı olmamışdır.

Bu qızların hamısı Peyğəmbərin ﷺ sağlığında ikən vəfat etmişdir. Yalnız Fatimeyi Zəhradan ﷺ başqa. O, Peyğəmbərin ﷺ ölümündən altı ay sonra vəfat etmişdir. Bir qədər əvvəl qeyd etdiyimiz tarixi mənbələrin hamısında xəbər verilir ki, bunlar Peyğəmbərin ﷺ qızlarıdır. Necə ki, Qurani Kərimdə cəm şəklində buyurulur: “qızlarına” (əl-Əhzab, 59). Bu da o deməkdir ki, onların sayı çox olmuşdur. Həmçinin, pak Sünnə və alimlərin yekdil rəyi də, buna dəlalət edir. Əziz oxucu, (yuxarıda) biz sənə bunu təsdiqləyən 27 müxtəlif mənbə göstərdik. Bundan da aydın olur ki, bəzilərinin: “Fatimə ﷺ Peyğəmbərin ﷺ tək qızıdır, digərləri isə ögey qızlarıdır” iddiası doğru olmayan əsassız bir şeydir.

Üçüncü qeyd

Əli ibn Əbu Talibin ﷺ Fatiməyi ﷺ Zəhra ilə mübarək izdivacı

Bu qeyddə müxtəlif mənbələrdə (qeydin altında yerləşdirilmiş şəkillərdə) göstərilir ki, Əlinin ﷺ Fatimə ﷺ ilə evliliyində səhabələrin başlıca rolu olmuşdur. Onları buna təşviq edən, əlbəttə ki, yalnız sevgi və dostluq münasibəti olmuşdur. Dəlilləri təqdim edirik:

1- Əlini ﷺ Fatiməyə ﷺ elçi düşməyə təşviq edən səhabələr bunlardır: Əbu Bəkr əs-Siddiq, Ömər ibn əl-Xattab və Səd ibn Muaz – Allah onların hamısından razı qalsın! Onlar bu təklifi hicrətin 2-ci ilində böyük Bədr döyüşündən sonra etmişlər.

2- Mehri verməyə dəstək olan səhabə Osmandır ﷺ. Belə ki, o, əvvəlcə Əlidən ﷺ Hü-təmiyyə zirehini dörd yüz dirhəmə almış, Əli ﷺ dirhəmləri götürdükdən sonra zirehi ona qaytarıb demişdir: “Bu zireh mənim sənə hədiyyəmdir.” Beləcə, o, Əlinin ﷺ hörmətini gözləyərək və onun şənini uca tutaraq, heç bir minnət qoymadan və özünü dartmadan bunu ona hədiyyə etmişdir – Allah onların hər ikisindən razı qalsın!

3- Ənsar bu izdivaca sevindiyindən dolayı, Səd ﷺ gəlib bu toy mərasimi üçün bir qoç kəsd, bəziləri də, buğda gətirməklə bu xeyirdə iştirak etdilər – Allah onların hamısından razı qalsın!

4- Ənsarın səxavəti bununla bitmədi. Harisə ibn ən-Nomən əl-Ənsari ﷺ Rəsulullahın ﷺ evinin yanında yerləşən evini Əliyə ﷺ və Fatiməyə ﷺ hədiyyə etdi.

5- Axırda da, başda Əbu Bəkr olmaqla səhabələr onların cehizini aldı.

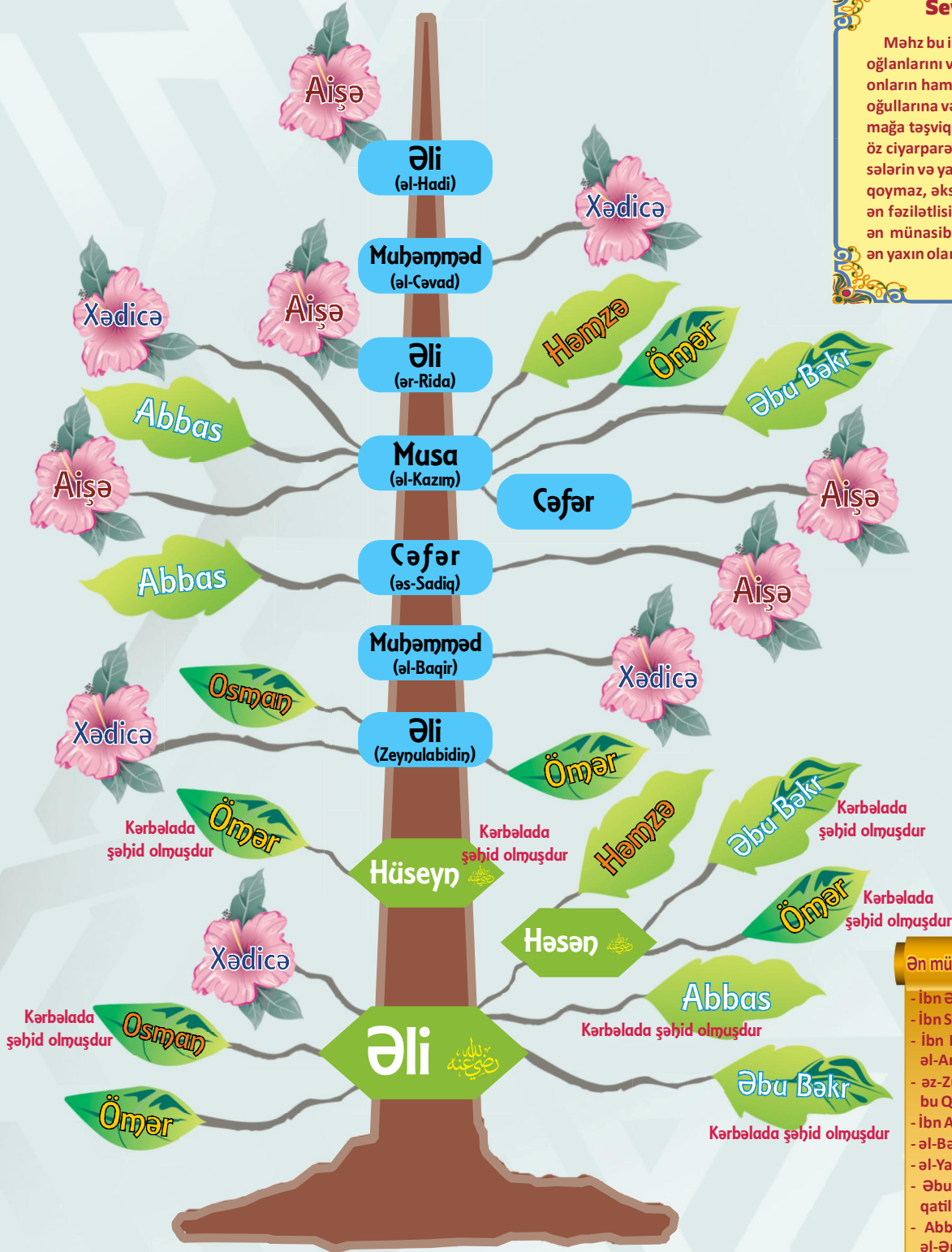
Səhabələrin bu iki gəncə etmədiyi nə kömək qaldı?

Bilirsənmi onları buna təşviq edən nə idi? Bunu etməklə nəyə nail olmaq istəyirdilər?

Yalnız sevgi və dostluq münasibəti, üstəlik, Peyğəmbərə ﷺ və onun ailəsinə vəfalı olmaq.

Əli ibn Əbu Talibin

və onun oğullarının sevdiyi adlar

Sevgi və vəfa

Məhz bu iki xislet Əlini ﷺ və onun oğlanlarını və onların nəslini – Allah onların hamısından razı qalsın! – öz oğullarına və qızlarına bu adları qoymağa təşviq etmişdir. Belə ki, adam öz ciyarparələrinə nifrət etdiyi kimsələrin və ya düşmənlərinin adlarını qoymaz, əksinə, onlar üçün adlarını ən fəzilətisini, əslən ən dəyərlisini, ən münasib gördüyünü və qəlbinə ən yaxın olanını seçər.

Ən mühüm mənbələr və məxəzlər.

- İbn Əsakir, "Tarix Dimaşq"
- İbn Səd, "Təbəqat əl-Kubra"
- İbn Həzm, "Cəmhərətü Ənsab əl-Arab"
- əz-Zubeyri ibn Bəkkar, "Nəsəbu Qureyş"
- İbn Anbə, "Umdə ət-Talib"
- əl-Bəlazuri, "Ənsab əl-Əşraf"
- əl-Yaqubi, "Tarix"
- Əbul-Fərəc əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn"
- Abbas əl-Qummi, "Muntəhə əl-Əmal"
- İbn Həbib, "əl-Muhəbbər"
- İbn ət-Təqtəqi, "əl-Əsiyəli"
- əl-Ərbili, "Kəşf əl-Ğummə"
- əl-Mufid, "əl-İrşad"
- əl-Xoi, "Mocəm Rical əl-Hədis"
- ən-Namazi əş-Şahrudi, "Müstadrak Elm ər-Rical"

Mühüm bir haşiyyə: bu şəcərə adların və nəşəblərin hamısını yox, bəzisini özündə əks etdirir. Odur ki, Əlinin ﷺ və onun zürriyyətidən olanların ﷺ əksəriyyətinin adları zikr edilməmişdir. Bunların ən məşhurları, Fatimə, Cəfər və Zeynəbdir. Səbəbi də, bunun üçün təyin edilmiş səhifənin darısqal olmasıdır.

● səhabələr — övladla ata arasında olan bağlılıq

Dördüncü qeyd

Əli عليه السلام və onun oğullarının عليه السلام sevdiyi adlar

Bu mübarək şəcərəyə diqqətlə nəzər yetir!

Əbu Bəkr, Ömər və Osman adlı oğullar Kərbəlada iştirak edib şəhid olmuşlar!

Gəl bu məsələni təhlil edək!

Əbu Bəkr ibn Əli ibn Əbu Talib, onun qardaşı oğlu Əbu Bəkr ibn Həsən ibn Əli ibn Əbu Talib, habelə, Ömər ibn Həsən və Ömər ibn Hüseyin əmiləri Abbas və Osman – hər ikisi Əli ibn Əbu Talibin Ummu Bənin əl-Kulləbiyyədən olan oğullarıdır.

Əli ibn Əbu Talibin ən son vəfat etmiş oğlu Öməri, həmçinin, Əli ibn Hüseyinin iki oğlu – Öməri və Osmanı da, yaddan çıxarmamalıyıq.

Bu adqoyma məsələsi altıncı nəsilədək davam etmişdir. Belə ki, Musa əl-Kazım oğlanlarından ikisinə Əbu Bəkr və Ömər adını vermişdir.

Dostluqda və qardaşlıqda sadıq olmuş, mühacirlərə və ənsara dəyər vermiş, onların fəzilətli olduğunu və babaları möhtərəm Rəsulun عليه السلام səhabələri olduğunu qəbul etmiş peyğəmbər ailəsi haqqında əlavə məlumat almaq istəyirsənmi?

Sənin üçün əlavə məlumat olaraq bax:

Aişə bint Cəfər əs-Sadiq!

Aişə bint Musa əl-Kazım!

Aişə bint Əli Rida!

Aişə bint əl-Hadi!

Möhtərəm qardaşım, etimad olunan kitabların içində bu cür misli olmayan münasibətlərə və dərin mənalı adlara aid böyük sayda misallar vardır. Bu misallardan sonra sən istəyirsən ki, biz şərqşünasların, siyasətçilərin və onların fikirləri ilə zəhərlənmiş kimsələrin sözlərinə inanaq ki, guya əhli-beyt ilə səhabələr bir-birilərinə ədavət və nifrət bəsləmişlər? Allah qorusun, yox, mən onların müsəlmanlara verdikləri vəsvəsələrdən, etdikləri sehdən və qurduqları hiylədən uzaqlaşıb Allaha sığınırım.

Beşinci qeyd

Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə əs-Siddiqin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

Bu qeyd Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə əs-Siddiqin ﷺ ailəsi arasındakı altı qohumluq əlaqəsini aşkar edir.

Bunların ən şərəfli hicrətdən bir il qabaq Muhəmmədin ﷺ sədaqətli Aişə ﷺ ilə nikah bağlaması, sonra hicrətin 2-ci ilində evlənməsi və Peyğəmbərin ﷺ həyat yoldaşı olmasıdır. Məgər onun vəfatından sonra bu əlaqə sona yetdimi? Əlbəttə ki, yox! Belə ki, Peyğəmbərin ﷺ reyhan qoxulu nəvəsi Həsən – bəzi mənbələrdəki rəvayətlərə görə Hüseyin – Əbu Bəkrin nəvəsi – Həfsa bint Abdurrəhman ilə evlənmişdir (əl-Bəlazuri, “Ənsab əl-Əşraf”, 1/381; İbn Həbib, “əl-Muhəbbər”, səh.448).

Sonra Həsənin nəvələrindən biri Musa əl-Covn ibn Abdullah əl-Məhd ibn Həsən əl-Musənnə Ummu Sələmə bint Muhəmməd ibn Talhə ibn Abdullah ibn Abdurrəhman ibn Əbu Bəkr ilə evlənmişdir (əl-Bəlazuri, “Ənsab əl-Əşraf”, 1/407; əz-Zubeyri, “Nəsəbu Qureys”, 1/20; əl-Fəxri, “Ənsab ət-Talibiyeyn”, 1/36; İbn Anbə “Umdə ət-Talib”, səh.113).

Hüseynin əhli-beytinə gəlincə, (Muhəmməd) əl-Baqir təqribən hicrətin 80-ci ilində Ummu Fərvə bint əl-Qasim ibn Muhəmməd ilə evlənmiş və ondan onun Cəfər əs-Sadiq adlı oğlu dünyaya gəlmişdir (Bütün mənbələr bunu təsdiq edir).

Həmçinin, İshaq ibn Abdullah ibn Muhəmməd ibn Əli ibn Hüseyin, Gülsüm bint İsmail ibn Abdurrəhman ibn əl-Qasim ibn Muhəmməd ibn Əbu Bəkr ilə evlənmişdir (Nəsəbu Qureys, 1/24).

Cəfər ət-Təyyarın əhli-beytinə gəlincə, İshaq ibn Abdullah ibn Cəfər ibn Əbu Talib, (Cəfər əs-Sadiqin anası) Ummu Fərvənin bacısı Ummu Həkim bint əl-Qasim bin Muhəmməd ibn Əbu Bəkr ilə evlənmişdir. Demək, Ummu Həkim Cəfər əs-Sadiqin xalasıdır (əş-Şəcərə əl-Mubarəkə, əl-Fəxri ər-Razi).

Bu qeyddə açıq-aydın görünür ki:

– bu qohumluq əlaqələrinin çoxu Əbu Bəkrin vəfatından sonra qurulmuşdur. Bu qohumluq, heç şübhəsiz ki, ortada siyasi, yaxud iqtisadi və ya başqa bir mövqe olduğuna görə yox, məhz möhtərəm iki ailə arasındakı sevgi və istəyə görə qurulmuşdur.

– qeyddə o da aydın olur ki, qohum olmuş kişilərin hamısı peyğəmbər ailəsindən, qadınlar isə Əbu Bəkrin ailəsindən olmuşdur. Məlumdur ki, kişilər qadınlara elçi düşürlər. Bundan da, aydın görünür ki, bu evlilik təklifi Peyğəmbərin ﷺ əhli-beyti tərəfindən olmuşdur.

– Hərçənd Səqifə, Siffin, Cəməl, Kərbəla və başqa bu kimi müxtəlif hadisələr bəzi şərqləşən təərəfdən şişirdilir, lakin o izdivacların bu hadisələrdən sonra da davam etməsi, ümumiyyətlə ümmətin, xüsusilə də əhli-beytin bu ixtilaflara qarışanları bağışladığına dəlildir. Yoxsa ki, ədavətin həcmi böyütmək, habelə, fitnə salmaq və ixtilaf yaymaq məqsədilə, Peyğəmbərin ﷺ və rəşidi xəlifələrin dövrünə aid o qədər aşkar tarixi xətlər uydurulub ki, bunlar İslam ümmətində yalnız nifrət oyadır.

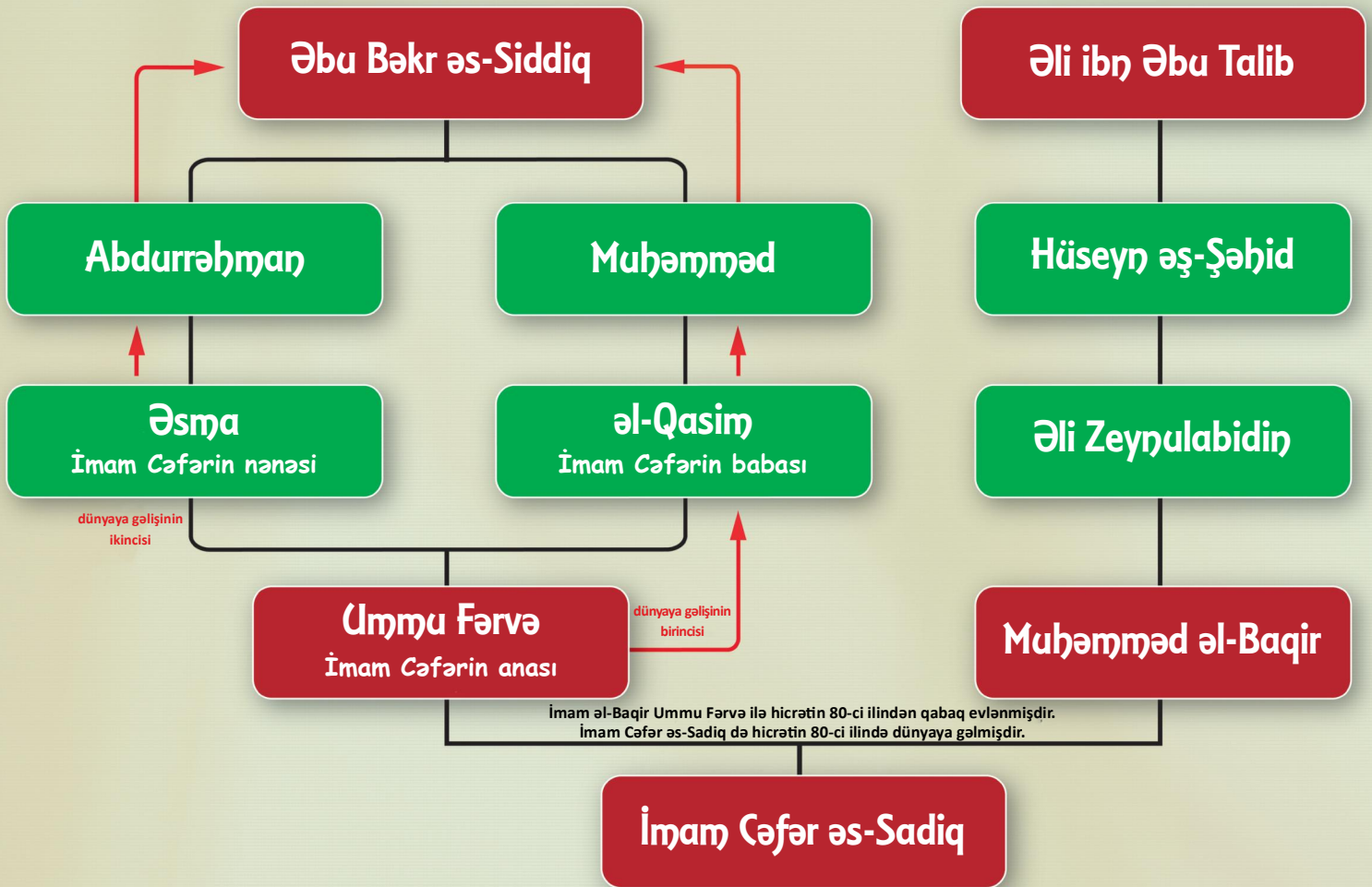

Əhli-beyt və səhəbələr adına xeyriyyə fondu

İmam Cəfər əs-Sadiqin عليه السلام sözü

﴿Əbu Bəkr əs-Siddiq رضي الله عنه məni iki dəfə dünyaya gətirmişdir﴾*

Birincisi, imam Cəfər əs-Sadiqin anası Ummu Fərvə bint əl-Qasim ibn Muhəmməd ibn Əbu Bəkr əs-Siddiq tərəfindən,*
İkincisi isə, imam Cəfər əs-Sadiqin nənəsi Əsmə bint Abdurrəhman ibn Əbu Bəkr əs-Siddiq tərəfindəndir.*

Uca Allah buyurur: "Muhəmməd Allahın rəsuludur. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətlidirlər" (əl-Fəth, 29). Uca Allah buyurur: "De: "Mən sizdən bunun əvəzində qohumluq sevgisində başqa bir şey istəmirəm" (əş-Şura, 23).

Bu şəcərə sayəsində İslam mənəbləri şahidlik etmiş və bildirmişdir ki, əhli-beyt və səhəbələr bir bədən kimi olmuş, övladlarına da, bir-birlərinin adlarını qoymuşlar. Baş vermiş fitnələrdən əvvəl də, sonra da, onların arasında qohumluq əlaqələri davam etmişdir. Bu da öz növbəsində əhli-beyt ilə səhəbələr, tabiilər və onlardan sonra gələnlər arasında isti münasibətin davam etdiyini təsdiq edir.

* İbn Anbə (vəfatı: hicri 828), "Umdə ət-Talib fi Nəsəbi Ali Əbu Talib", səh.345 (Cull əl-Mərifə mətbəəsi); əl-Ərbili (vəfatı: hicri 693), "Kəşf əl-Ğummə fi Mərifəti əl-Əimmə", 2/347 (Dar əl-Ədva mətbəəsi); İbn Təqtəqi (vəfatı: hicri 709), "əl-Əsiyəli fi Ənsab ət-Talibiyyəyn" səh.149 (Mərəşi mətbəəsi); əl-Mizzi (vəfatı: hicri 742), "Təhziib əl-Kəmal", 5/75, 950-ci tərcümeyi-hal; İbn Həcər əl-Əsqəlani (vəfatı: hicri 852), "Təhziib ət-Təhziib"; əz-Zəhəbi, (vəfatı: hicri 748), "əl-Kəşif", 1/295, 798-ci tərcümeyi-hal.

* İmam Cəfər əs-Sadiqin bu şəcərəsi bir çox mənəblərdə öz təsdiqini tapmışdır. Bunlardan biri də, əl-Ərbilin "Kəşf əl-Ğummə" əsəridir, 2/347 (Dar əl-Ədva mətbəəsi – Beyrut - Livan)

İslam tarixində baş vermiş mühüm hadisələr: 1) Rəsulullahın ﷺ vəfatı: hicrətin 11-ci ilində; 2) Səqifə hadisəsi: hicrətin 11-ci ilində; 3) Cəməl hadisəsi: hicrətin 36-cı ilində, cumadəl-axirə ayında; 4) Siffin hadisəsi: hicrətin 37-ci ilində, səfər ayında; 5) Əlinin عليه السلام şəhid edilməsi: hicrətin 40-cü ilində, ramazan ayında; 6) Həsən ibn Əlinin عليه السلام vəfatı: hicrətin 49-cu ilində; 7) Hüseyn ibn Əlinin عليه السلام şəhid edilməsi: hicrətin 61-ci ilində, muhərrəm ayında, Kərbəlada

Altıncı qeyd

Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ məni iki dəfə dünyaya gətirmişdir

Gəl sənə heyrətamiz bir şey göstərim!

Sadiq ləqəbi ilə tanınan Cəfər ibn Muhəmməd ibn Əli ibn Hüseyin ibn Əli ibn Əbu Talib ﷺ öz ana babası Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ ilə fəxr edir. Belə ki, onun anası, Mədinənin fəqihi əl-Qasim ibn Muhəmməd ibn Əbu Bəkr əs-Siddiqin qızı Ummu Fərvədir (bu, Cəfərin qəsd etdiyi birinci gəlişidir).

Ummu Fərvənin də anası Əsma bint Abdurrəhman ibn Əbu Bəkr əs-Siddiqdir (bu da, ikinci gəlişidir).

Məgər (Cəfər) əs-Sadiq təqva əhli olmayan bir kimsə ilə fəxr edərdimi?

Bəs (Muhəmməd) əl-Baqiri Ummu Fərvə ilə evlənməyə təşviq edən nə idi?

Əziz oxucu, məgər sən mənimlə bərabər görmürsən ki, bu evlilik Əbu Bəkrin ﷺ vəfatından təqribən yetmiş il sonra olmuşdur!

(Burada) nə siyasi tamahdan, nə də maddi maraqdan söhbət gedə bilər, (əksinə, bu əlaqə) yalnız sevgi, sədaqət və pak nəsil seçimi naminə (qurulmuşdur).

Həqiqətən də, o qadın dünyaya imam gətirmişdir, özü də necə imam: Cəfər əs-Sadiq!

(Cəfər) əs-Sadiqin fəqih və alim kimi tanınmasından əlavə, İmam Muslimin "Səhih"ində və dörd "Sünən" əsərlərində ondan hədislər də, rəvayət edilmişdir.

Necə olmasın?! Axı onun atası əl-Baqir, dayısı da, Mədinənin fəqihi əl-Qasim ibn Muhəmməd olmuş, (Cəfərin) özü də, elm və onun əhli ilə dolu olan, elmin qaynağı sayılan Mədinə şəhərində böyümüş və orada da vəfat etmişdir.

Hadis
kitablarında
ondan
565-dən
çox hadis
rəvayət
edilmişdir.¹⁷

Əhli-beyt və səhabələr adına
xeyrəyə fəvq

İmam Cəfər əs-Sadiq

“Vəllahi, biz sadəcə bizi yaratmış və seçmiş Allahın qullarıyıq. Biz nə zərər, nə də fayda verməyə qadırık. Əgər Allah bizə rəhm edərsə, Öz mərhəməti ilə rəhm edər, yox əgər bizə əzab verərsə, qünahlarımıza görə verər. Vəllahi, bizim nə Allahı qarşı bir dəlimiz var, nə də Allah tərəfindən əlimizdə bir bəraət.”¹

Bəzi ibrətamiz sözləri

“Şahid olun ki, mən də, bir insanam, babam Allahın rəsulu ﷺ olduğu halda, Allah tərəfindən mənə bəraət qazandıracaq bir üzrim yoxdur. Əgər Ona iatət etsəm, mənə rəhm edər, yox, əsi olsam, mənə şiddətli əzab verər.”⁷

“Vəllahi, biz sizin soruşduğunuz sualların hamısının cavabını bilirik. Bizdən də, çox bilənlər var.”⁸

“Yaxşı əməl yalnız üç şeylə tamamlanır: vaxtında yerinə yetirməklə, balaca hesab etməklə və bir də gizli saxlamaqla.”⁹

“Nə təqəvadan daha xeyirli azuqə, nə susmaqdan daha gözəl şey, nə cahillikdən daha çox zərər verən azar, nə də ki yalandan daha bəter xəstəlik ola bilər.”¹⁰

Cəfər əs-Sadiqın nəslindən olmuş Ağşalar

Ağşə bint Cəfər əs-Sadiq.¹¹

Ağşə bint Musa əl-Kazım ibn Cəfər əs-Sadiq.¹²

Ağşə bint Əli Rida ibn Musa əl-Kazım.¹³

Ağşə bint Cəfər ibn Musa əl-Kazım.¹⁴

Ağşə bint Əli əl-Hadi ibn Muhəmməd əl-Cəvad.¹⁵

1 əl-Qummi, “Təsdiq əl-Usul” (2/76), əl-Məclisi, “Bihar əl-Ənvar” (25/289).

2 əl-Qummi, “əl-Xisal” (2/639-640), əl-Məclisi, “Bihar əl-Ənvar” (22/305).

3 əd-Daraqutni, “Fədaill əs-Sahabə” (57), əl-Ləleki, “Şərh Usul əs-Sunna” (7/138).

4 Əhməd, “Fədaill əs-Sahabə” (1/214-215), əd-Daraqutni, “Fədaill əs-Sahabə” (56).

5 əd-Daraqutni, “Fədaill əs-Sahabə” (96), əz-Zəhəbi, “Siyar Əlam ən-Nübələ” (6/259).

6 Abdullah ibn Əhməd, “əs-Sunna” (2/557), əd-Daraqutni, “Fədaill əs-Sahabə” (87).

7 Rical əl-Kişş (299), əl-Məclisi, “Bihar əl-Ənvar” (25/290).

8 İbn Əbu Xeysemə, “ət-Tarix əl-Kəbir” (437), əl-Ləleki, “Şərh Usul əl-Ətqad” (8/1485).

Hadis sahəsindəki şeyxləri¹⁶

Zeyd
ibn Əli
ibn Hüseyn

Qasim
ibn Muhəmməd
ibn Əbu Bekr

Ubeydullah
ibn Əbu Rafi

Muhəmməd
əl-Baqir

Muslim
ibn Əbu Məryəm

Əta
ibn Əbu Rabab

Nafı
İbn Öpərin
azad etdiyi köləsi

Urvə
ibn əz-Zubeyr

Muhəmməd
ibn əl-Munqədir

Muhəmməd
ibn Şiəb əz-Zuhri

Səhabələrə olan sevgisi

O demişdir: “Rəsulullahın ﷺ səhabələri on iki min nəfər idi. Onların səkkiz mini Mədinədə, iki mini də Məkkədə olan, qalan iki mini isə köləlikdən azad edilmiş müsəlmanlar idi. Aralarında nə qədəri, nə mürəc, nə həruri, nə motəzili, nə də rey əhli var idi.”²

O, həmçinin, demişdir: “Mən Əlinin mənə şəfaətçilik edəcəyinə ümid bəsləyirəm. Əgər mən Əbu Bekr-in də mənə şəfaətçilik edəcəyinə ümid bəsləyirəm. O mənə iki kərə dünyaya gətirmişdir.”³

O, həmçinin, demişdir: “Heç kişi öz babasını söyər-mi? Əbu Bekr mənim babamdır. Əgər mən Əbu Bekr-i və Ömər-i özümə dost qəbul etməsəm, üstəlik, onların düşmənlərindən uzaq durmasam, Qiyamət günü Muhəmmədin ﷺ şəfaəti mənə yetməz.”⁴

Ondan Əbu Bekr və Ömər haqqında soruşulduq-da, demişdir: “Sən məndən, artıq Cənnət meyvələrindən dadmış iki kişi barədə soruşursan.”⁵

O, həmçinin, demişdir: “Əbu Bekr və Ömər-dən uzaq duran kimsədən, Allah da uzaqdır.”⁶

9 Əbu Nueym, “Hilyətul Ovliyə” (3/198), əl-Beyhaqi, “Şoəb əl-İman” (15/312).

10 Əbu Nueym, “Hilyətul Ovliyə” (3/196), əz-Zəhəbi, “Tarix əl-İslam” (7/92).

11 əş-Şəblənci, “Nur əl-Əbsar”, 287 (Cəfər əs-Sadiqın qızı: Ağşə), Kəhhələ, “Əlam ən-Nisr” 3/132.

12 Əl-Ərblili, “Kaşf əl-Gümme” 3/29, (Musa əl-Kazımın övladları: Ömər, Hamza və Ağşə).

13 Əl-Ərblili, “Kaşf əl-Gümme” 3/60, (Əli ibn Musanın qızı: Ağşə).

14 Əli ibn Muhəmməd “əl-HVəccədi fi Əhsab ət-Talibin” 301, (Cəfər ibn Musanın qızı: Ağşə).

15 əl-Müfrid, “əl-Hişad”, 334, (Əli əl-Hadinin qızı: Ağşə).

16 əl-Buxari, “ət-Tarix əl-Kəbir” (2/198), İbn Əbu Hatim, “ət-Cərh vət-Təciir” (2/487),

əl-Mizzi, “Təhtiz əl-Kəmal” (2/277), əz-Zəhəbi, “Siyar Əlam ən-Nübələ” (6/255),

İbn Həcaz, “Təhtiz ət-Təhtiz” (1/310), əz-Zəhəbi, “Tarix əl-İslam” (7/88).

17 Hədis kitablarındakı rəvayətlər bu qaydadadır: “Səhih Muslim” (23), “əHVəttər” (10),

“Müsnəd Əhməd” (36), “Sunan Əbu Dawud” (13), “Sunan ən-Nəsa” (44), “Sunan

ət-Tirmizi” (20), “Sunan İbn Məcə” (19), “Sunan əd-Darimi” (7), ən-Nəsa, “Sunan

ə-Kubra” (58), “Səhih İbn Xuzeymə” (55), “Səhih İbn Hibban” (20), “Müstədrək

ə-Həlim” (45), əl-Beyhaqi “Sunan əl-Kubra” (179), ət-Tabərani, “əHVəttər əl-Kəbir” (56).

Yeddinci qeyd

İmam Cəfər əs-Sadiq

Əbu Abdullah Cəfər əs-Sadiq ibn Muhəmməd əl-Baqir ibn Əli Zeynulabidin ibn Hüseyin ibn Əli ibn Əbu Talib – Allah onların hamısından razı qalsın! Böyük imamlardan, üstəlik, əhli-beytin ən hörmətli şəxsiyyətlərindən biridir. Doğru danışdığına görə ona əs-Sadiq ləqəbi verilmişdir. Zikr edildiyindən daha çox tanınmış fəzilət sahibidir.

O, hicrətin səksəninci ilində dünyaya gəlmişdir; bəzi rəvayətlər onun hicrətin səksən üçüncü ilində, ramazan ayının səkkizi, çərşənbə axşamı fəcrdən qabaq dünyaya gəldiyini xəbər verir.

Nəhayət, hicrətin yüz qırx səkkizinci ilində, şəvval ayında Mədinədə vəfat etmiş və Bəqi məzarlığında, atası Muhəmməd əl-Baqirin, babası Əli Zeynulabidin və babasının əmisi Həsən ibn Əlinin – Allah onların hamısından razı qalsın! – yanında dəfn edilmişdir.

Allah onun qəbrini necə də hörmətli və şərəfli etmişdir!

Əvvəlki qeyddə biz artıq Cəfər əs-Sadiqin Əbu Bəkr əs-Siddiqlə ﷺ qohumluq əlaqəsini qeyd etmişik. Belə ki, Əbu Bəkr ﷺ onun ana babasıdır.

Yəni, Ummu Fərvə bint əl-Qasim ibn Muhəmməd ibn Əbu Bəkr əs-Siddiq – Allah onların hamısından razı qalsın!

Bu qeyddə isə biz, onun, öz əsrinin böyük alimlərindən olmuş bəzi tabiinlərlə olan elmi əlaqəsini, onlardan elm aldığı və onlardan hədis rəvayət etdiyini təqdim edirik ki, elm öyrənməyin və Peyğəmbərdən ﷺ hədis rəvayət etməyin fəzilətli əməl olduğunu, üstəlik, məqam və nəsəb şərəfinin elm öyrənmək və hədis rəvayət etməklə kamilləşdiyini göstərək. Mən bu qeydə onun gözəl sözlərlə səhabələri, ələlxüsus da, Əbu Bəkr və Öməri رضي الله عنهما tərif etməsini əlavə etmişəm. Üstəlik, onun xüsusilə tövhid barədə, habelə, dua və ibadətin yalnız Allaha yönəldilməsi xüsusunda dediyi bəzi hikmətli sözlərini də əlavə etmişəm.

Mən, həmçinin, müxtəlif hədis kitablarında və əsərlərdə ondan 565-dən çox hədis rəvayət edildiyini görmüşəm ki, bu da, Sünnə kitablarının və əsərlərin müəlliflərinin onun rəvayət etdiyi hədislərə, üstəlik, ondan hədislər nəql etməyə diqqət yetirdikilərinə açıq-aydın işarədir.

Peyğəmbərin ailəsi ilə əl-Faruq Ömər ibn əl-Xattabın ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

səhabə; qadın səhabə (deməkdir); rəqəmi, formasi, ramzi və rəngi bir-birinə uyğun gələnlər, bu iki möhtərəm şəxsiyyətin – Peyğəmbərin ailəsi və Ömər ailəsi arasındakı qohumluq əlaqəsinin olduğuuna dəlilətdir.

(Mövzuya dair) ən mühüm mənbələr və məxəzər

- İbn Quteybə, “əl-Məarif”, 232
- İbn Səd, “ət-Tabəqət əl-Kübrə”, 2/332
- əl-Hurr əl-Amili, “Vəsail əş-Şiə”, 20/240
- əz-Zubeyri, “Nəsəbu Qureys”, 25
- İbn Anbə, “Umde ət-Talib”, 344
- əl-Bəlažuri, “Ənsab əl-Əşraf”, 1/474
- əl-Huliyi, “Muxtəlif əş-Şiə”, 2/308
- ət-Tusi, “əl-Məbsut”, 4/270
- İbn ət-Təqtəqi, “əl-Əsiyəli”, 58
- əl-Məclisi, “Bihar əl-Ənvar”, 44/168, 45/329

Mühüm bir haşiyə: bu şəcərə qohumluq əlaqələrinin və nəsəblərin hamısını yox, bəzisini özündə əks etdirir.

Uca Allah buyurur: “Mühəmməd Allahın rəsulüdür. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətidirlər” (əl-Fəth, 29).

Bu şəcərə sayəsində İslam mənbələri şahidlik etmiş və bildirmişdir ki, əhli-beyt ilə səhabələr, həm də, onlardan sonra gəlmiş onların zürriyyətləri arasında isti münasibət davam etmişdir. Elə isə gəlin tarixdəki saxta xəbərlərdən uzaq duruq.

Səkkizinci qeyd

Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Ömər ibn əl-Xattabın ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

İslamda olan şəxsiyyətlərin tərcümeyi-hallarından və nəsəblərindən bəhs edən kitablar bizə, Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Ömər ibn əl-Xattabın ﷺ ailəsi arasında qohumluq əlaqələrinin olduğunu xəbər verir. Bu əlaqələrin ən məşhuru və ən əzəmətlisi Peyğəmbərin ﷺ Həfsa ﷺ ilə evlənməsi və Peyğəmbər ﷺ vəfat edənədək ona həyat yoldaşı olmasıdır. Bu mübarək evlilik hicrətin 3-cü ilində, Həfsanın ﷺ yoldaşı Bədr döyüşündə şəhid olduqdan sonra baş tutmuşdur.

Bu qohumluğun ikincisi, Ömər ibn əl-Xattab ilə Peyğəmbərin ﷺ nəvəsi, Əlinin Fatiməyi Zəhradan olan qızı Ummu Gülsüm – Allah onların hamısından razı qalsın! – ilə olan evliliyidir. Ummu Gülsüm Peyğəmbərin ﷺ sağlığında ikən dünyaya gəlmiş və nəhayət, hicrətin 20-ci ilindən qabaq Ömərə ﷺ ərə getmişdir. (“Mən iki xəlifənin oğluyam” adlı qeydə bax.)

Ummu Gülsümün atası Əli ibn Əbu Talib ﷺ şəhid edildikdə, o demişdir: “Sübh namazının məndə nə işi var?”

Ummu Gülsüm demək istəyir ki, həyat yoldaşı Ömər ﷺ sübh namazında məcusi Əbu Lulunun əli ilə, həmçinin, atası Əli ﷺ də, sübh namazında, fasiq Abdurrəhman ibn Mulcəmin əli ilə şəhid edilmişdir. Allah istəmişdir ki, Ummu Gülsümün həm özü, həm də, oğlu Zeyd ibn Ömər – ikisi də eyni vaxtda – sübh namazında vəfat etsin. Vəziyyət o yerə gəlib çatmışdı ki, varislər kimdən kimə miras qaldığını ayırd edə bilməmişdilər (ət-Təbətəbai, “Riyad əl-Məsail”, 12/664, ən-Nəraqi, “Mustənəd əş-Şiyə”, 19/452, Tarix Diməşq, Əli ibn Əbu Talibin ﷺ tərcümeyi-halı).

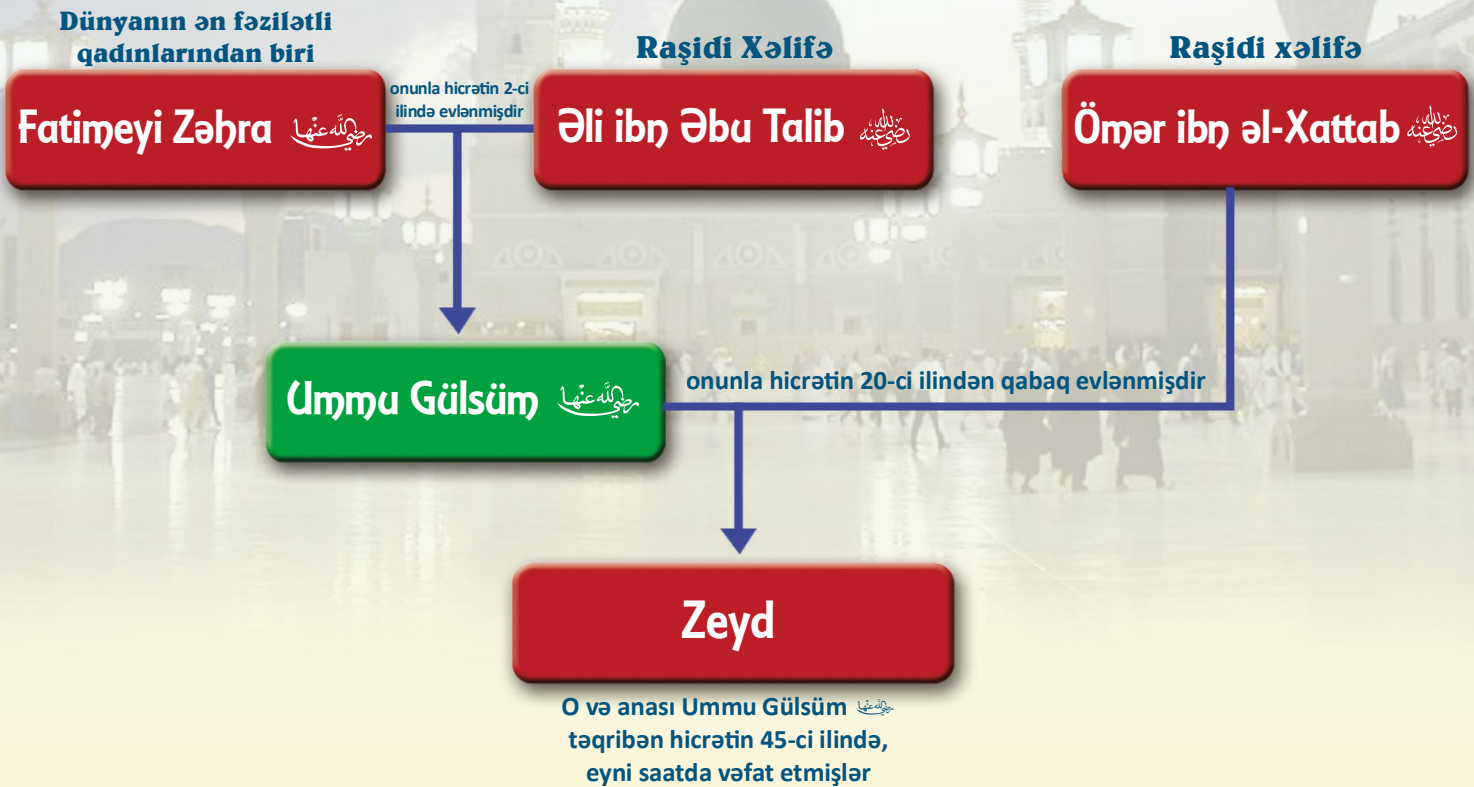
Ummu Gülsüm Ömər ibn əl-Xattab ﷺ şəhid edildikdən sonra Auf ibn Cəfər ibn Əbu Talibə ərə getmiş, o, vəfat etdikdən sonra onun qardaşı Muhəmmədə ərə getmiş, o da vəfat etdikdən sonra onun qardaşı Abdullah ibn Cəfərə ərə getmişdir. Nəhayət, o, Abdullahın evində vəfat etmişdir. Ummu Gülsüm belə deyərmiş: “Mən Əsma bint Əmisdən utanıram. Onun iki övladı mənim yanımda vəfat edib. Qorxuram üçüncüsü də mənim yanımda vəfat etsin.” Beləliklə o, Abdullahın evində vəfat etmiş və onların heç birindən övladı olmamışdır (Bu məlumatı İbn Həcər “əl-İsabə” əsərində, Ummu Gülsümün tərcümeyi-halında qeyd etmişdir).

Bu qohumluğun üçüncüsünə gəlincə, o, beşinci nəsildə, yəni kötükçələr – Həsən ibn Əli ibn Əli ibn Hüseyin ibn Əli ibn Əbu Talib ilə Ömər ibn ﷺ kötükçəsi Cuveyriya bint Xalid ibn Əbu Bəkr ibn Abdullah ibn Ömər arasında həyata keçirilmiş, beləliklə də, onlar babaları arasında sevgi və qardaşlıq olduğunu bir daha sübut etmişlər.

Zeyd ibn Ömər ibn əl-Xattab رضي الله عنه demişdir:

Mən iki xəlifənin oğluyam

Uca Allah buyurur: "Muhəmməd Allahın rəsuludur. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətlidirlər" (əl-Fəth, 29).

İslam mənbələri bu qohumluq əlaqəsinə şahidlik etmək və bu haqda xəbər verməklə, Ömər ibn əl-Xattab رضي الله عنه ilə Əli ibn Əbu Talib رضي الله عنه arasında isti münasibət olduğunu sübuta yetirmişdir. Elə isə gəlin tarixdəki saxta xəbərlərdən uzaq duraq.

Bu qohumluq əlaqəsinə dair ən mühüm məxəzlər

- İbn ət-Təqtəqi, "əl-Əsiyəli", səh.58
- əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 78/382
- İbn Kəsir "əl-Bidayə və-n-Nihayə"
- əz-Zəhəbi, "Tarix əl-İslam" 45-ci ildəki hadisələr
- İbn Əsakir, "Tarix Diməşq" Zeyd ibn Ömər ibn əl-Xattabın tərcümeyi-halı
- Ağa Bərzək ət-Tehrani, "əz-Zəria", 5/184
- Muhsin əl-Əmin, "Əyan əş-Şiyə", 3/486
- ət-Təbətəbai, "Riyad əl-Məsail", 12/664
- əz-Zəhəbi, "Siyər Əlam ən-Nubələ", 3/502
- İbn Səd, "ət-Təbəqat əl-Kubra", 8/463
- əl-Fadil əl-Hindi, "Kəşf əl-Lisam", 9/525
- əs-Səbzavi, "Kifayə əl-Əhkam", 2/879
- əs-Safdi, "əl-Vafi fil-Vəfəyat", 15/23
- əl-Hurr əl-Amili, "Vəsail əş-Şiyə", 26/314
- əl-Huliy, "Muxtələf əş-Şiyə", 2/308

Doqquzuncu qeyd

Mən iki xəlifənin oğluyam

Zeyd ibn Ömər ibn əl-Xattab öz babaları Ömər ؓ və Əli ؓ ilə fəxr edib deyərmiş: “Mən iki xəlifənin oğluyam.” Çünki, qeyd etdiyimiz kimi, onun anası Ummu Gülsüm, Əlinin ؓ Fatimədən ؓ olan qızıdır.

Hakim mötəbər isnadla Cəfər əs-Sadiqdən, o da atası Muhəmməd əl-Baqirdən rəvayət edir ki, Ömər ibn əl-Xattab ؓ Ummu Gülsümlə evlənmək üçün Əliyə ؓ: “Onu mənə ərə ver!” – dedi, Əli ؓ də ona: “Mən onu qardaşım Cəfərin oğlu üçün saxlayıram” deyə cavab verdi. Onda Ömər ؓ dedi: “Onu mənə ərə ver. Vallahi, mən ona baxacağım kimi, heç kəs ona baxa bilməz.” Beləliklə, Əli ؓ Ummu Gülsümü ona ərə verdi. Bundan sonra Ömər ؓ mühacirlərin yanına gəlib dedi: “Məni təbrik etmək istəmirsinizmi?!” Onlar soruşdular: “Kiminlə, ey möminlərin əmiri?” O dedi: “Əlinin və Fatimə bint Rəsulullahın ؓ qızı Ummu Gülsüm ilə. Mən Rəsulullahın ؐ belə dediyini eşitmişəm: “Qiyamət günü bütün nəsəblər və səbəblər qırılacaq. Yalnız mənim nəsəbim və səbəbimdən başqa.” Elə buna görə də, mən istədim ki, mənimlə Rəsulullahın ؐ arasında həm səbəb, həm də, nəsəb bağlılığı olsun.”

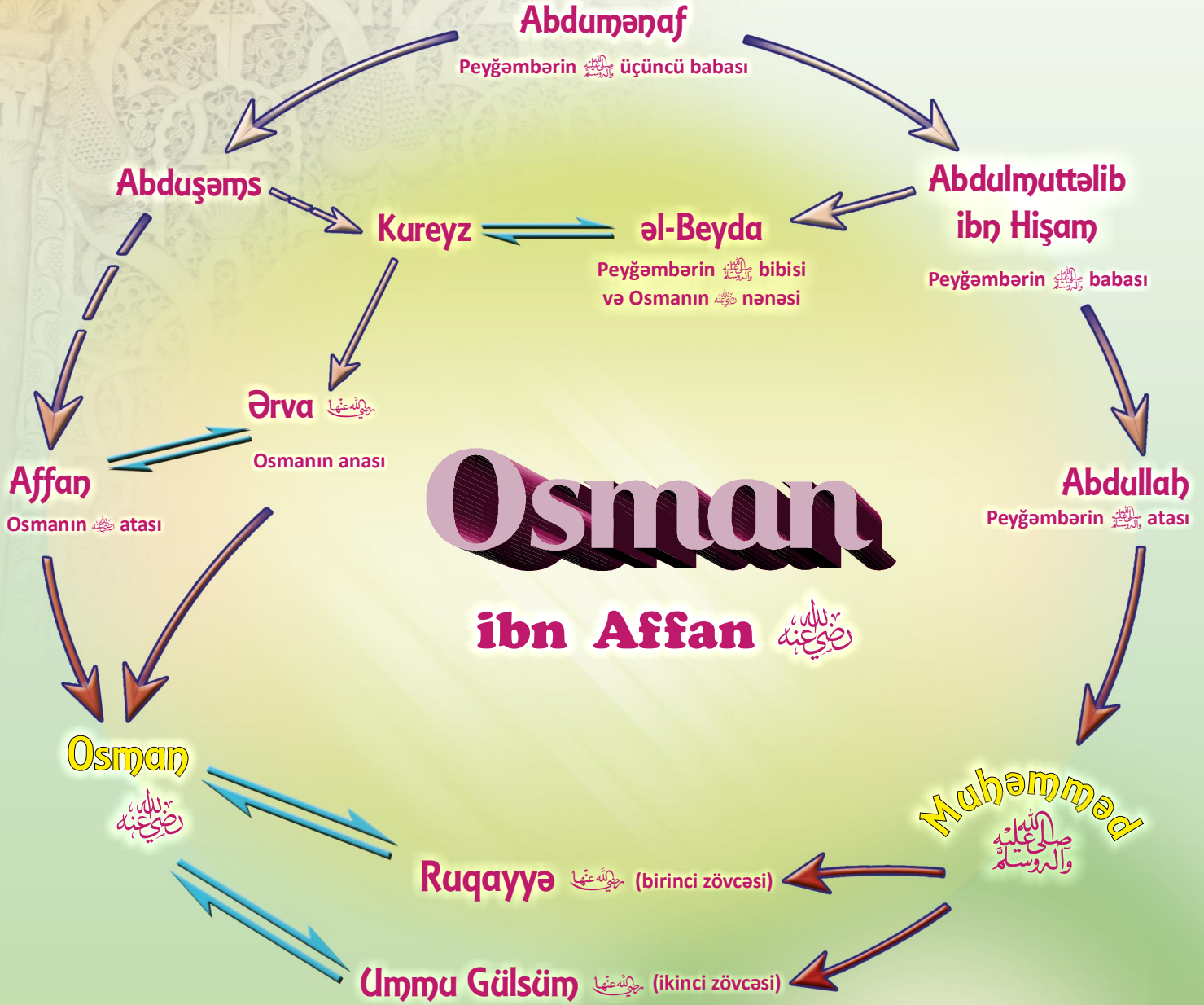
Ummu Gülsümün Ömərdən ؓ Zeyd adlı oğlu və Ruqayyə adlı qızı olmuşdur. Zeyd bu həyatda çox yaşamamış, həddi-buluğa çatmış gənc ikən dünyasını dəyişmişdir. O, əmiləri Adiy oğullarından olan iki ailə arasında baş vermiş mübahisədə öldürülmüşdür. Belə ki, Zeyd onların arasını düzəltməyə getmiş, lakin tarixi mənbələrə məlum olmayan bir adam tərəfindən başından vurulmuş və çox keçmədən aldığı zərbədən vəfat etmişdir. Anası Ummu Gülsüm də, eyni saatda vəfat etmişdir.

Hicrətin 45-ci ilində onun cənazə namazını qardaşı Abdullah ibn Ömər, arxasında da, dayıları Həsən və Hüseyin qılmışlar – Allah onların hamısından razı qalsın! (İbn Əsəkir, “Tarix Diməşq”, Zeyd ibn Ömər in tərcümeyi-halı).

Ummu Gülsümün Ömərdən ؓ olan Ruqayyə adlı qızı isə Adiy oğullarından olmuş İbrahim ibn Nueym ibn Nəhhama ərə getmişdir (İbn Həcər, “əl-İsabə”, İbrahim ibn Nueym ibn Nəhhamın tərcümeyi-halı).

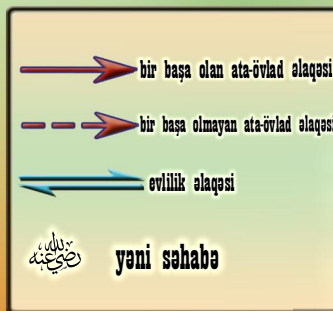
Osman رضي الله عنه peyğəmbər evində

Mənbələr: Tərcümeyi-hallara, şəxsiyyətlərə və tarixə aid yazılmış kitabların hamısı.

Aşağıdakıları misal çəkmək olar:

- əz-Zəhəbi, "Tarix əl-İslam", hicrətin 35-ci ili.
- əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 22/201.
- əs-Safdi, "əl-Vafi fil-Vəfəyat", 20/28.
- əl-Yaqubi, "Tarix", 2/162.

Bu şəkil, Osman ibn Affanın ﷺ ailəsi ilə şərəfli peyğəmbər ailəsi arasında olan sıx qohumluq əlaqəsinin olmasını açıq-aydın bəyan edir. Belə ki:

1- Osmanın ﷺ Peyğəmbərlə ﷺ qohumluq əlaqəsi, Peyğəmbərin ﷺ üçüncü babası Abdumənaf ibn Qusey ibn Kilabda birləşir.

2- Peyğəmbərin ﷺ iki qızını – Ruqayyə və Ummu Gülsümü رضي الله عنهما alıb onunla qohum olmuşdur.

3- Osman ibn Affanın ﷺ ana nənəsi Ummu Həkim əl-Beyda bint Abdulləhb Peyğəmbərin ﷺ bibisi, həm də, Peyğəmbərin ﷺ atası Abdullahın əkiz bacısı olmuşdur.

Onuncu qeyd

Osman رضي الله عنه peyğəmbər evində

Osman رضي الله عنه möminlərin əmiri, üçüncü rəşidi xəlifə, Cənnətlə müjdələnmiş on nəfərdən biri, İslamı qəbul etməkdə hamını ötüb keçmiş möminlərdən biri, üstəlik, iki kərə – əvvəlcə Həbəşistana, sonra da, Mədinəyə hicrət etmiş səhabədir. O, həm cahillik dönəmində, həm də İslamda olduqca möhtərəm bir insan olmuşdur. Məhz ondan ötrü ağac altında – “Ridvan” beyəti həyata keçirilmişdir. Onun üstünlükləri balaca bir kitaba sığmayacaq qədər çoxdur.

Osmanın رضي الله عنه şərəfli peyğəmbər evinin ortasında olması, aşağıda zikr olunan beş əlaqədən aydın olur:

1- O, Peyğəmbərin ﷺ əmisi oğludur. Belə ki, onun Peyğəmbərlə ﷺ qohumluq əlaqəsi, Peyğəmbərin ﷺ üçüncü babası Abdumənaf ibn Qusey ibn Kilabda birləşir. O, Osman ibn Affan ibn Əbul-As ibn Umeyyə ibn Abduşəms ibn Abdumənafdır.

2- Osman ibn Affanın anası Ərva bint Kureyzdür رضي الله عنها; onun anası əl-Beyda bint Abdulmuttəlib isə Peyğəmbərin ﷺ atası Abdullahın doğma bacısıdır, hətta ana bətnində bir yerdə olmuş əkiz bacı-qardaşdırlar.

3- Osmanın رضي الله عنه ana babası Kureyzin Peyğəmbərlə ﷺ qohumluq əlaqəsi, Peyğəmbərin ﷺ üçüncü babası Abdumənafda birləşir. Beləliklə də, Osman رضي الله عنه həm ana, həm də, ata tərəfdən Peyğəmbərlə ﷺ qohumdur.

4- Sonra da, elə bir şərəf və elə bir fəzilət ki, nə ona tay olmaq, nə də ki, onu keçmək mümkündür. Bu da, Osmanın رضي الله عنه hicrətdən qabaq Ruqayyə رضي الله عنها ilə evlənməsi, onunla bərabər əvvəlcə Həbişistana, sonra da, Mədinəyə hicrət etməsidir. Müsəlmanlar Bədr döyüşündə ikən, Osman رضي الله عنه Peyğəmbərin ﷺ əmri ilə Mədinədə qalıb, məxmərək xəstəliyinə tutulmuş zövcəsinə baxmışdır.

5- Ruqayyə رضي الله عنها vəfat etdikdən sonra, Rəsulullah ﷺ Ruqayyənin رضي الله عنها bacısı Ummu Gülsümü رضي الله عنها Osmana رضي الله عنه ərə vermişdir. Ummu Gülsüm رضي الله عنها hicrətin 9-cu ilində vəfat edənədək onun zövcəsi olmuşdur.

Növbəti səhifələrdə Osmanın رضي الله عنه və onun ailəsinin əhli-beytlə qohumluq əlaqələri barədə əlavə məlumatlar veriləcək.

Əhli-beyt və səhabələr sevgi və qohumluq əlaqələri

Həsən ib

Fəzilətinə dair bəzi rəvayətlər

Əbu Hureyra رضي الله عنه rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Həsən barəsində belə demişdir: **"Allahım, onu və onu sevən hər kəsi sev!"** Bu hədisi Buxari (2016) və Muslim (2421) rəvayət etmişdir.

Abdullah ibn Ömər ibn əl-Xattab رضي الله عنه rəvayət etmişdir ki, Peyğəmbər صلى الله عليه وسلم Həsən və Hüseyin barəsində belə demişdir: **"Onlar mənim dünyada olan reyhanlarımdır."** Bu hədisi Buxari (3543) rəvayət etmişdir.

Əbu Səid əl-Xudri t rəvayət etmişdir ki, Rəsulullah صلى الله عليه وسلم demişdir: **"Həsən və Hüseyin Cənnət cavanlarının hörmətliyəridir."** Musnəd Əhməd

Beşinci rəşidi xəlifə

Rəsulullahın صلى الله عليه وسلم köləlikdən azad etdiyi səhabəsi Səfina رضي الله عنه rəvayət etmişdir ki, Rəsulullah صلى الله عليه وسلم demişdir: **"Mənim ümmətim arasında xilafət otuz il davam edəcək. Sonra padşahlıq dövrü başlayacaq."**¹

Peyğəmbərin صلى الله عليه وسلم vəfatından sonra otuz il ərzində yalnız dörd rəşidi xəlifənin və onlardan sonra beş ay Həsənin xəlifəliyi daxil olmaqla, bu otuz il tamamlanmışdır² – Allah onların hamısından razı qalsın! Nəhayət, otuz ilin tamamında Həsən رضي الله عنه xilafətdən geri çəkilib onu Müaviyəyə رضي الله عنه təhvil vermiş, beləliklə də, bir qədər əvvəl Mustafa səllallahu aleyhi və səlləmdən zikr etdiyimiz hədisdə xəbər verilən peyğəmbərlik möcüzəsi öz təsdiqini tapmışdır.

Möminlərin əmiri və beşinci rəşidi

Həsənin رضي الله عنه iştirak etdiyi döyüşlər

Bəzi zövcələri

Ummu İshaq bint
Talhə ibn Ubeydullah رضي الله عنه

bu qadından
olan övladı

Bəzi övladları

Talhə³

Məlikə bint
əl-Əhənəf ibn Qeys

bu qadından
olan övladı

Əbu Bəkr ibn əl-Həsən رضي الله عنه

Kərbəladə şəhid edilmişdir.

Ummu Həsən bint əl-Həsən رضي الله عنه⁴

Abdullah ibn əz-Zubeyr
ibn əl-Əvvama رضي الله عنه əra getmişdir.

Ummu Bəşir bint Əbu Məsud
əl-Ənsari əl-Bədri رضي الله عنه

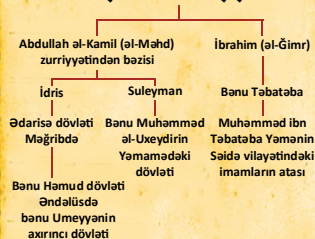
bu qadından
olan övladı

Zeyd رضي الله عنه⁵

Xovlə bint Mənzur
əl-Fəzari⁶

bu qadından
olan övladı

Həsən əl-Musənnə*

Zürriyyətindən bəzi:

- Sudanın Qana vilayətindəki banu Saleh ibn Musa ibn Abdullah əs-Saqi dövləti.
- Banu Nəmi ibn Səd ibn Qəttadanın Məkkədəki dövləti. Allah bu dövləti şərəfli etmişdir.

* Bu bölgü İbn Xaldunun "Tarix əsərin"dən ixtisarla götürülmüşdür (1512).

Həfsa bint Abdurrəhman
ibn Əbu Bəkr رضي الله عنه⁷

Bəzi rəvayətlərdə xəbər verilir ki, o, Hüseyinə رضي الله عنه əra getmişdir. Bu qadın Cəfər əs-Sadiqin رضي الله عنه anası Ummu Fərvənin xalasıdır.

Həsənin رضي الله عنه 16-ya yaxın
övladı – 11 oğlan, qalanları
qız olmuşdur.⁸

Mənb

- 1 Sunən Əbu Davud (4647), Sunən ət-Tirmizi, 3/341 (2226), Musnəd Əhməd, 5/220 (21969). Həmçinin, "əl-Məbərri" müəssəsinin Həsənin رضي الله عنه beşinci rəşidi xəlifə olduğu barədə yazdığı risaləyə bax.
- 2 Həsənin رضي الله عنه beşinci rəşidi xəlifə olması aydın şəkildə, "əl-Bidayə və-n-Nihayə", 8/15, Şərh ət-Təhaviyyə, 545, İbn əl-Ərəbinin "Əhkam əl-Quran", 4/172, Nəvəvinin "Şərh Səhih Muslim", 12/201, "Umdə əl-Qari şər Səhih əl-Buxari", 24/24, "Feyd əl-Qədir", 2/409 və "əs-Səvaic əl-Muhriqa", 2/397 əsərlərində öz təsdiqini tapmışdır.
- 3 Əli ibn Muəmməd əl-Ələvi "əl-Məcdi fi Ənsab ət-Talibin", təhqiq Mehdi Rəcai, səh.202.
- 4 Əli ibn Muəmməd əl-Ələvi "əl-Məcdi fi Ənsab ət-Talibin", səh.201-202; əl-Beyhəqi, "Lubab əl-Ənsab", 343.
- 5 İbn Həzm, "Uqud əz-Zəhəb fi Cəmhərəti Ənsab əl-Ərəb", səh.185; əl-Ubeydəli, "Təhziib əl-Ənsab", səh. 33.
- 6 "əl-Məbərri"nin Həsən əl-Musənnə və oğlu Abdullah adlı nəşr etdiyi kitabə bax.
- 7 İbn Əsakir, "Tarix Diməşq", Munzir ibn əz-Zubeyrin tərcümeyi-halı; İbn Həbib, "əl-Muhəbbər", səh. 448.
- 8 İbn Həzm, "Uqud əz-Zəhəb fi Cəmhərəti Ənsab əl-Ərəb", səh.38; İbn Təbatəbai, "Əbna əl-İmam fi Misir və Şam", səh. 77.

Əli

Əli-beyt və səhabelər adına
xeyriyyə fondu

xəlifə (doğum tarixi 3h-vəfatı 49h)

Hicrətin 30-cu ilində, Osman ibn Affanın xilafəti dövründə, Həsən, Hüseyin, Abdullah ibn Ömər, Abdullah ibn Abbas, Abdullah ibn əz-Zubeyr və Abdullah ibn Amr ibn əl-As Səid ibn As əl-Əməvini – Allah onların hamısından razı qalsın! – başlığı altında keçirilən, şəkildə işarə edilmiş dövrişdə iştirak etmişlər. Mədinədən Təməsəyə gediş-gəliş məsafəsi təqribən 4 min

Əbu Bəkr əs-Siddiq ilə əlaqəsi

Əbu Bəkr xəlifə seçildiyi il Həsənin təqribən doqquz yaşı var idi. Əbu Bəkrin Həsənə olan sevgisinin əlaməti, Buxarinin "Səhih"ində nəql edilmiş, Uqbə ibn əl-Harisin rəvayət etdiyi hədisdə öz təsdiqini tapmışdır. Uqbə demişdir: "Bir gün Əbu Bəkr əsr namazını qıldırıqdan sonra çıxıb getdi və yolda Həsənin uşaqlarla oynadığını gördü. Əbu Bəkr Həsəni qaldırıb çiyinə otuzdurdu və dedi: "Atam sənə qurban, sən Əli-dən çox, Peyğəmbərə oxşayırsan. Əli bunu eşitdikdə gülümsədi".¹¹

Ömər əl-Faruq ilə əlaqəsi

Ömər xəlifə seçildiyi il Həsənin on bir yaşı var idi. O, iyirmi bir yaşına yetişənədək Ömər xilafəti davam etdi.

Ömər Həsənə və onun qardaşı Hüseyinə olan sevgisinin əlamətləri bunlardır:

1- Ömər qənimətlərdən Həsən və Hüseyin üçün, Bədrdə iştirak etmiş yaşlı səhabelərə ayırdığı pay qədər, pay ayırmış. Hətta sasanı imperiyasından əldə edilmiş qənimətlərdən, səhabelərin hamısından əvvəl Həsənə, sonra da, Hüseyinə pay vermişdir.

2- Bir gün Yəməndən bürüncək gətirdilər, lakin bu bürüncəklər Həsənə və Hüseyinə yaramadığından, Ömər yenidən Yəmənə adam göndərərək onlara layiq bürüncəklər gətirdirdi. Sonra dedi: "İndi qəlbim rahat oldu".¹³

3- Ömər pay bölgüsündə Həsən və Hüseyini öz oğlu Abdullah ibn Ömər-dən üstün tutduqda, oğlu dedi: "Sən onları mənədən üstün tutursan, halbuki mən daha öncə səhəbə olmuşam və bir də hicrət etmişəm?!" Onda Ömər ona belə cavab verdi: "Sus, onun atası sənənin atandan xeyirli, anası da, sənənin anandan xeyirlidir".¹⁴

Osman zun-Nureyn ilə əlaqəsi

Həsən otuz yaşını keçənədək Osmanın xilafəti davam etdi. Həsənin rəşidi xəlifə Osman ibn Affana olan sevgisinin və ehtiramının əlaməti bu idi ki, xəvariclərin bir qolundan olmuş Mariqələr müsəlmanların xilafətinin evini mühasirəyə aldıqda, o, xilafətin müdafiəsinə qalxıb onlarla vuruşmuşdur. Hərçənd, Osman ona qılıncını qınına salıb atasının yanına qayıtmağı buyurmuş, lakin o, bundan imtina etmiş və ağır yaralananadək onlarla vuruşmuşdur.¹⁵

Xilafəti tərk etməsi və müsəlman qanının axıdılmasının qarşısını alması

Belə etmişdir ki, Peyğəmbərin bu sözünü gerçəyə çevirsin: "Mənim bu nəvəm çox möhtərəm insandır. Olsun ki, Allah Onun sayəsində müsəlmanlardan olacaq iki böyük ordu arasındakı qırğının qabağını alsın".¹⁶

Baxmayaraq ki, bu möhtərəm və şərəfli insanın güclü məqamı, əlinin altında da, on minlərlə atlı və əllərində sivri qılıncılar tutmuş əsgərləri olmuş, lakin o, müsəlman qanının axıdılmasının qarşısını almış, xilafəti tərk edib Allahın mükafatına ümid bəsləmişdir.

Həsən beş ay xəlifə olduğundan sonra öz ixtiyarı ilə xilafəti Müaviyəyə təhvil vermişdir. Nəhayət, iki dəstəyə bölünmüş insanlar bir xəlifəyə bəyət edərək camaat olmuş və elə buna görə də, hicrətin 40-cı ili, camaat ili adlanmışdır.

Həsən ibn Əliyə: "Camaat iddia edir ki, sən xəlifə olmaq istəyirsən" deyildikdə, o belə cavab vermişdir: "Ərəblərin kəllələri mənim əlimdə idi. Sülh bağladığım kimsələrlə sülh bağlayar, müharibə etdiyim kimsələrlə də, müharibə edərdilər. Sonra, Allahın rizası-

Qeydlər:

⁹ İbn Xəldun, "Tarix", 2/128.

¹⁰ "Tarix ət-Təbəri", 5/270; İbn əl-Əsir, "əl-Kamil fit-Tarix", (hicrətin 30-cu ilindəki hadisələr); "Tarix İbn Xəldun", 3/135.

¹¹ əl-Buxari, "əl-Mənaqib" kitabı, "Peyğəmbərin vəsfi" fəslə (3349).

¹² Əbu Yusuf, "əl-Xərac", səh.43; Abdurrəzzaq, "əl-Musənnəf", 11/100; əz-Zəhəbi, "Siyer Əlamən-Nubələ", 3/259.

¹³ İbn Əbul-Hədid, "Şərh Nəhc əl-Bəlağə", 12/215.

¹⁴ əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 10/38; İbn Şəhr Aşub, "Mənaqib Əli ibn Əbu Talib", 2/269.

¹⁵ İbn Əbu Şeybə, "əl-Musənnəf", 15/224; İbn Əsakir, "Tarix Diməşq", (Osmanın tərcümeyi-halı – 37694) 39/390; İshaq İbn Rahuyə, "Müsnəd", 2088; əl-Acurri, "əş-Şəriah", 434; İbn Kəsir, "əl-Bidayə və-Nihayə", 8/36.

¹⁶ Buxari bu hədisi (öz isnadı ilə), "Sülh" kitabında, Peyğəmbərin Həsən barədə: "Mənim bu nəvəm çox möhtərəm insandır" – deməsi adlı fəsilə, Əbu Bəkr-dən rəvayət etmişdir (2704-cü hədis).

¹⁷ əl-Bəlazuri, "Ənsab əl-Əşraf", 3/49.

Əhli-beyt və səhəbələr
sevgi və qohumluq əlaqələri

Hüseyn

(doğum tarixi)

Övladları

Əli (Zeynulabidin), Muhəmməd, Cəfər, yaşca böyük Əli, Səkinə, Fatimə, (habelə, Ömər, südəmər Abdullah, yaşca kiçik Əli – bu adlar xüsusunda müxtəlif rəylər söylənilmişdir.¹

Qardaşları və bacıları

Əli ibn Əbu Talib çox övladı olmuşdur. Bunların ən tanınmışları bunlardır:

- Həsən: Hüseynin doğma qardaşı.
- Muhəmməd (ibn əl-Hənəfiyyə).
- Əbu Bəkr, Abbas, Osman, Cəfər, Abdullah – hamısı Hüseyn ilə birlikdə şəhid olmuşlar.
- Ömər: Əlinin övladları arasında ən son vəfat etmiş övladıdır.

Bacılarına gəlincə, onların sayı çoxdur, lakin tanınmışları bunlardır: Zeynəb, Ummu Gülsüm, Xədicə, Məymünə, Ramlə və Cumanə.²

Kürəkənləri

Fatimə

Həyat yoldaşları

Həsən ibn Həsən
ibn Əli ibn Əbu Talib

Abdullah ibn Amr
ibn Osman ibn Affan

Xətib əl-Bağdadi, "Tarix Bağdad", 5/368; əz-Zəhəbi "Siyər Əlam ən-Nubələ", 11/265; əl-Bəlazuri, "Ənsab əl-Əşraf" (Hüseynin övladları barədə qeydlər); Muhsin əl-Əmin, "Əyan əş-Şiə", 3/492; imam əl-Buxari, "Tarix əl-Ovsat", 1/345; İbn Əsakir, "Tarix Diməşq", 9/170; İbn Həbib, "əl-Muhəbbər", səh.438; əl-Yafi, "Mirat əl-Cinan", 1/117; Əbul-Fərəc əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn", səh.120 (Tarixçilər Səkinənin həyat yoldaşlarının ardıcılığı xüsusunda ixtilaf etmişlər. Onların üçü bu evlilikdən az müddət sonra vəfat etmişlər).

Səkinə

Həyat yoldaşları

Abdullah ibn Həsən
ibn Əli ibn Əbu Talib

Musab ibn əz-Zubeyr
ibn əl-Ənvan

Əsbəğ ibn Abdulaziz
ibn Mərvan ibn əl-Həkəm

Zeyd ibn Amr
ibn Osman ibn Affan

Abdullah ibn Osman ibn
Abdullah ibn Həkim ibn Hizam

İbrahim ibn Abdurrahman
ibn Auf ibn

Rəsulullah demişdir: "Həsən və Hüseyn"

Hüseynin iştirak etdiyi döyüşlər

1 Zəhəbi, "Siyər Əlam ən-Nubələ", 5/314; İbn Bəkkar, "Nəsəbu Qureys", 5/57.
2 əl-Mufid, "əl-İrşad", səh.248; ət-Təbəri, "Tarix", 4/359; İbn Bəkkar, "Nəsəbu Qureys", 2/40.
3 İbn Xaldun, "Tarix", 2/128.
4 İbn Kəsir, "əl-Bidayə və-n-Nihayə", 8/151; ət-Təbəri, "Tarix", 6/148; İbn əl-Ədim, "Buğyətut-Talib fi Tarix Hələb", 3/8.
5 ət-Təbəri, "Tarix", 5/270; İbn əl-Əsir, "əl-Kamil fit-Tarix", (30-cu ilin hadisələrini); İbn Xaldun, "Tarix" 2/135.
6 əl-Qummi, "Muntə əl-Əmal", səh.568; Abbas əl-Qummi, "Ənf əl-Məhmum", səh.365.
7 ət-Təbəri, "Tarix", 4/346; Əbul-Fərəc əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn", səh.80; İbn Babavəyh, "Əmali əs-Saduq", səh.226.
8 əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 44/333; İbn Əsakir, "Tarix Diməşq", 14/216; əl-Muhsin əl-Əmin, "Əyan əş-Şiə", səh.26; əl-Murtəda "əl-Məlhamə əl-Hüseyniyyə", 1/129.

İbn Əli

Dhali-beyt və səhabələr adına
xeyriyyə fondu

(4h-şəhid olduğu tarix 61h)

"Hüseyn Cənnət cavanlarının hörmətliyəsidir",

Bu hədisi Əhməd, Tirmizi, Nəσαι və İbn Macə rəvayət etmişdir.

lər

Hicrətin 30-cu ilində, Osman ibn Affan ☺ xilafəti dövründə, Həsən, Hüseyn, Abdullah ibn Ömər, Abdullah ibn Abbas, Abdullah ibn əz-Zubeyr və Abdullah ibn Amr ibn əl-As, Səid ibn Əs əl-Əməvini – Allah onların hamısından razı qalsın! – başçılığı altında keçirilən, şəkildə işarə edilmiş döyüşdə iştirak etmişlər. Mədinədən Təmisəyə gediş-gəliş məsafəsi təqribən 4 min kilometr olmuşdur.⁵

Onun qatilləri

Döyüşdən qabaq:

Onu öldürmək məqsədilə yola çıxmış Kufə həli və onların övladları.⁶

Döyüş əsnasında:

Hüseynin ☺ qətlinə fərman verən Ubeydullah ibn Ziyad, ordunun başçısı Ömər ibn Səd, ona qarşı vuruşan həmin ordu və xüsusilə onu qətlə yetirən:

- Sinan ibn Ənəs ən-Nəxəi.
- Şümür ibn zil-Cövşən.⁷

Ona qarşı vəfasız olanlar

1- Ona məktublar göndərməklə tədricən onu inandıran Kufə əhli.⁸

2- Yezid ibn Müaviyə; o Yezid ki, Hüseynin ☺ qatillərindən intiqam almamış və onları cəzalandırmamış, sadəcə Ubeydullah ibn Ziyadı bu əməlinə görə söymüş və bir də Hüseynin ☺ ailəsinə maddi yardım göstərmişdir.⁹

Onun tərəfdarları

Döyüşdən qabaq:

– Ona Yezidin yanına getməməyi nəsihət edən səhabələr və əhli-beyt: İbn Abbas, İbn Ömər, İbn əz-Zubeyr, Muhəmməd ibn Əli ibn əl-Hənəfiyyə, Abdullah ibn Cəfər ibn Əbu Talib, Abdullah ibn Muti, Abdullah ibn Ayyaş, Yezid ibn əl-Əsam, Əbu Vaqid əl-Leysi və başqaları – Allah onların hamısından razı qalsın!¹⁰

Döyüş əsnasında:

– Qardaşları: Əbu Bəkr, Abbas, Osman, Cəfər və Abdullah, habelə, öz oğlanları və qardaşlarının oğlanları – Allah onların hamısından razı qalsın! – və Hərb ibn Yezid ət-Təmimi kimi digər tərəfdarları.¹¹

Döyüşdən sonra:

– Onun qatillərini fasiq və ədalətsiz sayan alimlər. Onlardan bəzisi bunlardır:

– Əbu Bəkr ibn Xalləl demişdir: "Hüseyn ibn Əlini öldürənə Allah lənət eləsin! Öməri öldürənə Allah lənət eləsin! Osmanı öldürənə Allah lənət eləsin! Əlini öldürənə Allah lənət eləsin!"¹²

– Təqiyyuddin İbn Teymiyyə demişdir: "Hüseyni ☺ qətlə yetirənlərə, buna dəstək verənlərə və bundan razı qalanlara Allahın, mələklərin və bütün insanların lənəti olsun!"¹³

– Qurtubi Hüseyn ☺ və onun qatillərinin barədə demişdir: "Allah ona rəhm etsin, onun qatillərinə isə rəhm etsin! Allah ondan razı qalsın, onun qatillərindən isə razı qalmasın!"¹⁴

⁹ İbn Teymiyyə, "Minhac əs-Sunnə", 4/557; ət-Təbəri, "Tarix", 3/339; İbn əl-Ədim, "Buğyətut-Talib fi Tarix Hələb", 3/38; əl-Mufid, "əl-İrşad", 2/122; əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 45/146.

¹⁰ İbn Kəsir, "əl-Bidayə və-n-Nihayə", 8/174; İbn Əsakir, "Tarix Diməşq", 14/201; İbn Sabbəğ, "əl-Fudul əl-Muhimma", 2/802; əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn", səh.73; əl-Məclisi, "Bihar əl-Ənvar", 44/185.

¹¹ ət-Təbəri, "Tarix", 4/343; əl-Muhsin əl-Əmin, "Əyan əş-Şiyyə", 2/302; ən-Nomani, "Şərh əl-Əxbar", 3/177; əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn", səh.75.

¹² əl-Xəllal, "əs-Sunnə", 3/522.

¹³ İbn Teymiyyə, "Məcmu əl-Fətavə", 4/487; İbn Teymiyyə, "Minhac əs-Sunnə ən-Nəbəviyyə", 4/550.

¹⁴ əl-Qurtubi, "ət-Təzkira", 2/215.

On üçüncü qeyd

Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Osmanın ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

Bu qeyddən Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə Osmanın ﷺ ailəsi arasındakı səkkiz qohumluq əlaqəsi açıq-aydın görünür. Bu qeyddən, həmçinin, aşağıdakılar da, aydın olur:

1. Osman və onun ailəsi ﷺ şərəfli peyğəmbər nəsəbi ilə, Peyğəmbərin ﷺ üçüncü babası Abdumənafdə birləşməsi.

2. Osmanın ﷺ Peyğəmbərin ﷺ iki qızı – Ruqayyə və Ummu Gülsüm ﷺ ilə evlənməsi.

3. Bu qohumluq əlaqələrinin beş nəsildə davam etməsi: Osman ﷺ və oğlu Əban, nəvələri Mərvan, habelə, Amrın iki oğlu – Zeyd və Abdullah, sonra da, Osman ﷺ kütükcələri.

4. Osmanın ﷺ zürriyyətindən olanların Həsənin ﷺ əhli-beytindən iki nəfərlə, Hüseyinin ﷺ əhli-beytindən də, üç nəfərlə ailə qurması.

Hər kəsə məlumdur ki, evlilik, ailələr arasındakı bağlılığı və ictimai əlaqələri bir qədər də sıxlaşdırır. Belə evliliklər artdıqca əlaqələr də artır. Məgər gördüyün bu əlaqələrin çox olması və ayrı-ayrı nəsillərə şamil edilməsi, Peyğəmbərin ﷺ əhli-beytə və səhabələrə verdiyi tərbiyənin gözəl nəticəsi deyilmi?! Hətta övladları və nəvələri də, bir-birləri ilə qohum olmuşlar.

Yaxşı-yaxşı düşün... Heç sən razı olarsanmı ki, müsəlman olmasına və ya əxlaqının İslama uyğun olmasına şübhə etdiyini, yaxud da, düşmən olduğuna şəkk etdiyini bir kim-sə ilə qohum olasan və ya o sənənlə qohum olsun?!

Əgər sən buna razı deyilsənsə, bil ki, əhli-beyt və səhabələr səndən çox buna razı olmazdılar.

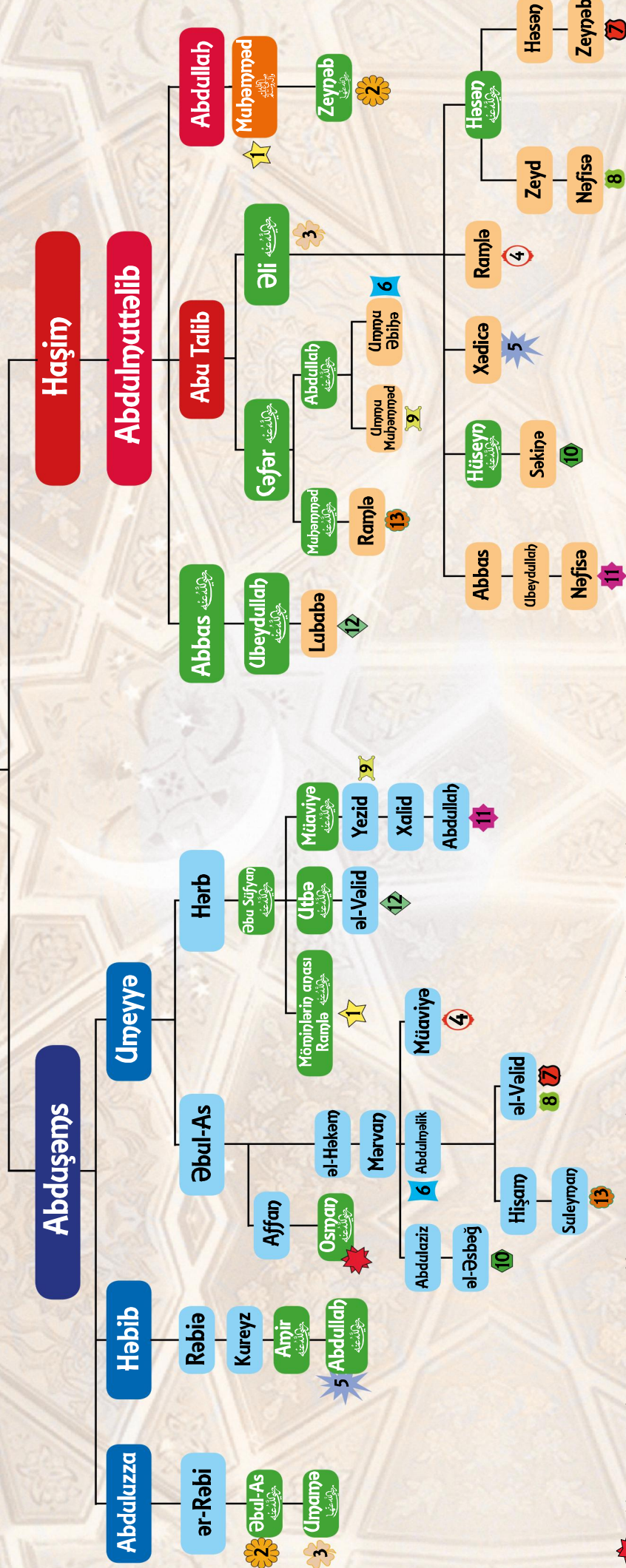
Peyğambərin ailəsi ilə

əmilərinin oğullarının arasındakı qohumluq əlaqələri

Əhli-beyt və səhəbələr adına
xeyriyyə fondu

Abdumərif

★ Əhli-beyt ilə Osman ibn Affanın və onun nəslinin arasındakı xüsusi qohumluq əlaqələrinin həm çox, həm də, əhəmiyyətli olduğuna görə, biz artıq onu ayrıca bir səhifədə qeyd etmişik.

■ - səhəb; rəqəmi, formasi, və rəmzi bir-birinə uyğun gələnlər, bu iki möhtərəm şəxsiyyətin, Həşim oğullarının və onların əmilərinin oğullarının arasındakı qohumluq əlaqəsinin olduğuna dəlilətdir.

(Mövzuya dair) ən mühüm mənbələr və məxəzlər

- İbn Əsakir, "Tarix Diməşq"
- İbn Səd, "ət-Təbəqat əl-Kubra"
- İbn Həzım, "Cəmhərətü Ənsab əl-Arab"
- əz-Zubeyri ibn Bəkkar, "Nəsəbu Qureyş"
- İbn Anbə, "Umdə ət-Talib"
- əl-Bəlazuri, "Ənsab əl-Əşraf"
- əl-Yaqubi, "Tarix"
- Əbul-Fərəc əl-Əsfəhani, "Məqətili ət-Talibiyyəyn"
- Abbas əl-Qummi, "Muntəhə əl-Əmal"
- İbn Həbib, "əl-Muhəbbər"
- İbn ət-Təqtəqi, "əl-Əsiyəli"
- əl-Ərbili, "Kəşt əl-Ğummə"

Münlüm bir həşiyyə: bu şəccərə qohumluq əlaqələrinin və nəsəblərin hamısını yox, bəzisini özündə əks etdirir.

Uca Allah buyurur: "Mühəmməd Allahın rəsulüdür. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətlidirlər" (əl-Fəth, 29).

Bu şəccərə sayəsində İslam mənbələri şahidlik etmiş və bildirmişdir ki, əhli-beyt və səhəbələr arasında isti münasibət olmuş, üstəlik, baş vermiş fitnlərdən əvvəl də, sonra da, onların arasında qohumluq əlaqələri davam etmişdir. Bu da, əhli-beyt ilə səhəbələr, həm də, onlardan sonra gəlmiş onların zürriyyətləri arasında isti münasibətin davam etdiyini təsdiq edir. Elə isə gəlin tarixdəki saxta xəbərlərdən uzaq duruq.

On dördüncü qeyd

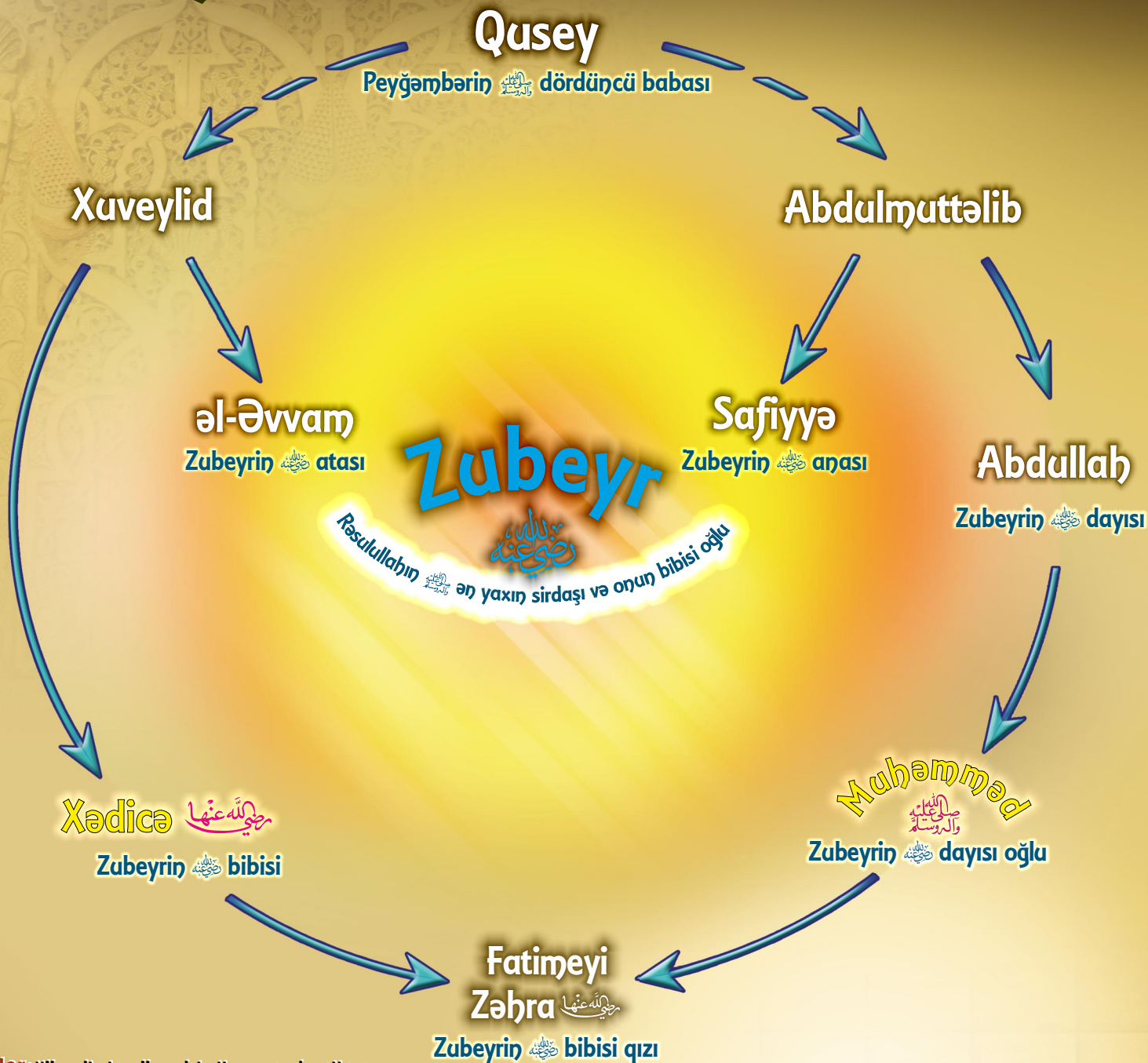
Peyğəmbərin ﷺ ailəsi ilə əmilərinin oğullarının arasındakı qohumluq əlaqələri

Bəlkə də bu qeyd, özündə ən çox məlumat cəm edən bir qeyddir. Baxmayaraq ki, biz Osmanın ﷺ əhli-beytinin qohumluq əlaqələrini ayrıca bir səhifədə təfsilatlı şəkildə izah etdik, lakin ey hörmətli oxucu, bu qeyddən sənə bir neçə həqiqət aydın olacaq:

1. Bu çoxşaxəli qohumluq əlaqələri dəlildir ki, peyğəmbər ailəsi bir neçə nəsil dönməndə öz cəmiyyətindən ayrılmamışdır.
2. Peyğəmbərin ﷺ üç qızı Qureyşin bu ailəsinə aiddir (əlbəttə ki, əgər Osmanı ﷺ nəzərə alırıqsa).
3. Bu ailələr arasında səkkiz qohumluq əlaqəsi Osmanın ﷺ ailəsinə, altısı Mərvan ibn əl-Həkəmin ailəsinə, dördü də, Əbu Süfyanın ﷺ ailəsinə aiddir.
4. Bu ailələr arasında on iki qohumluq əlaqəsi Əli ibn Əbu Talibin ﷺ ailəsinə aiddir. Bu əlaqənin əlamətləri həm bu qeyddə, həm də, Peyğəmbərin ﷺ əhli-beti ilə Osmanın ﷺ əhli beyti arasındakı qohumluq əlaqələrini aşkar edən qeyddə aydın görsənir.
5. Bu qohumluq əlaqələrinin çoxu Siffin, Cəməl və Kərbəla kimi hadisələrdən sonra qurulmuşdur.
6. Peyğəmbərin ﷺ əhli-beyti ilə Əbu Süfyanın əhli-beyti arasında dörd qohumluq əlaqəsi qurulmuşdur. Bunların ən məşhuru, Peyğəmbərin ﷺ Əbu Süfyanın qızı Ummu Həbibə ilə evlənməsidir. O, Peyğəmbərin ﷺ zövcələri arasında nəsəbcə ona ən yaxın olan zövcəsidir.

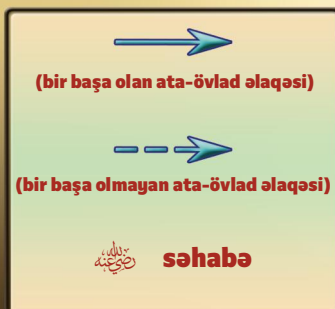

Zubeyr رضي الله عنه peyğəmbər evində

Mənbələr: Xüsusilə tərcümeyi-hallara, şəxsiyyətlərə və tarixə aid yazılmış kitabların hamısı. Aşağıdakıları misal çəkmək olar:

- əz-Zəhəbi, “Siyər Əlam ən-Nubələ”, 1/43.
- İbn Həcər, “əl-İsabə”, (Zubeyrin tərcümeyi-halı)
- Muhəmməd ibn Məkki əl-Amili, “əl-Qəvaid vəl-Fəvaid”, 2/327.
- Əli ən-Namazi əş-Şahrudi, “Mustədrəkət Elm ər-Rical”, 3/419 (7175).

Bu şəkil, Peyğəmbərin həvarisi Zubeyr ibn əl-Əvvamın ailəsi ilə şərəfli peyğəmbər ailəsi arasında olan isti münasibətin olmasını açıq-aydın bəyan edir. Belə ki:

- 1- Zubeyr Peyğəmbərin əmisi oğludur və onunla Qusey ibn Kilabda birləşir.
- 2- O, həmçinin, Peyğəmbərin bibisi Safiyyə bint Abdulmüttəlibin oğludur.
- 3- Möminlərin anası və Peyğəmbərlərin ən hörmətlinin zövcəsi, möhtərəm Xədicə bint Xuveylidin qardaşı oğludur.
- 4- Möhtərəm Fatiməyi Zəhranın dayısı oğludur.

On beşinci qeyd

Zubeyr ﷺ peyğəmbər evində

Rəsulullahın ﷺ həvarisi (ən yaxın sirdaşı), Zubeyr ibn əl-Əvvam ibn Xuveylid ibn Əsəd ibn Abduluzza ibn Qusey ibn Kilab əl-Quraşi əl-Əsədi, Əbu Abdullah ﷺ.

Rəsulullahın ﷺ bibisi Safiyyə bint Abdulmuttəlibin ﷺ oğlu, Cənnətlə müjdələnməmiş on nəfərdən biri, habelə, Ömərdən ﷺ sonra xəlifəliyə namizəd olan şuranın altı üzvündən biridir. Anası ona öz qardaşı Zubeyr ibn Abdulmuttəlibin kunyəsini verməklə ona Əbu Tahir deyərmiş. O isə özünə oğlu Abdullahın adı ilə kunyə götürmüş və o kunyə ilə tanınmışdır.

Zubeyr ﷺ on iki yaşında, bəzi rəvayətlərə görə isə səkkiz yaşında İslam dinini qəbul etmişdir.

Zubeyr ﷺ ibn əl-Əvvamın peyğəmbər ailəsi ilə bir neçə qohumluq bağı var:

1. Şəcərəsinin Peyğəmbərin ﷺ dördüncü babası Qusey ibn Kilabda birləşməsi.
2. Anası Safiyyə bint Abdulmuttəlib ibn Haşim əl-Quraşiyə əl-Haşimiyyə ﷺ Rəsulullahın ﷺ bibisi və Həmzənin ﷺ doğma bacısıdır. Safiyyənin anası Halə bint Vəhb də, Rəsulullahın ﷺ xalasıdır. Safiyyə əvvəlcə Haris ibn Hərb ibn Umeyyədə ərdə olmuş, o vəfat etdikdən sonra isə əl-Əvvam ibn Xuveylid ibn Əsəd ibn Abduluzzaya ərə getmiş və bu ərindən onun Zubeyr və Saib adlı oğlanları olmuşdur. Safiyyə İslamı qəbul etmiş, sonra oğlu Zubeyr ilə birlikdə Mədinəyə hicrət etmiş və Ömər in ﷺ xilafətində yaşamışdır.
3. Zubeyrin ﷺ bibisi, möminlərin anası, dünyanın ən fəzilətli qadınlarından biri və İslamı ilk qəbul etmiş mömin Xədicə bint Xuveyliddir ﷺ.
4. Odur ki, Rəsulullahın ﷺ qızı Fatimə ﷺ Zubeyrin ﷺ bibisi qızı sayılır. Elə buna görə də, biz uca səslə deməliyik ki... Zubeyr ﷺ peyğəmbər evindədir.

Əli ibn Əbu Talibin عليه السلام ailəsi ilə Zubeyr ibn əl-Əvvamın عليه السلام ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

100 il ərzində Əlinin عليه السلام ailəsi
ilə Zubeyrin t ailəsi arasındakı
13 qohumluq əlaqəsi

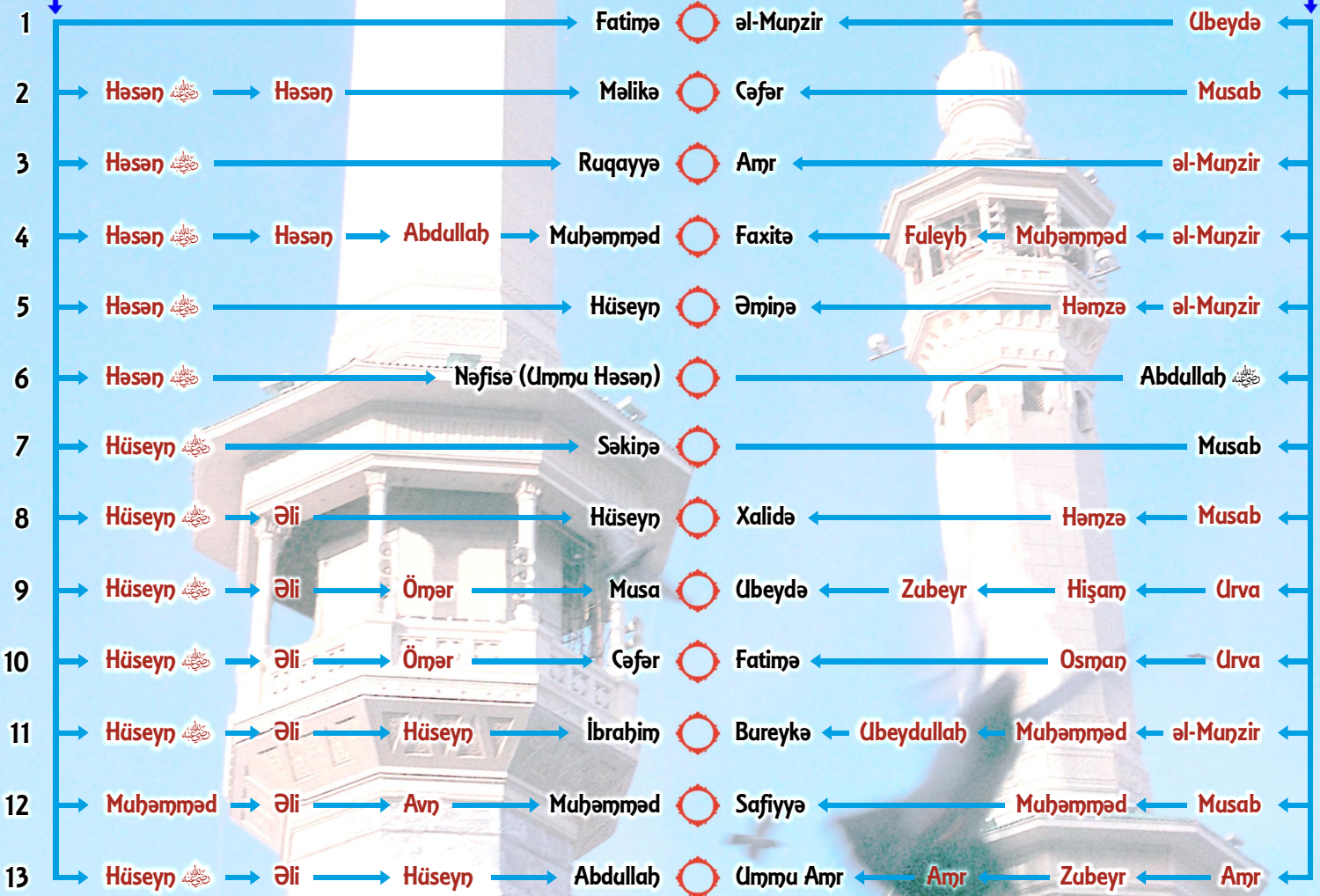
Qusey ibn Kilab

Abdumuttəlib ibn Haşim ibn Abdumənəf

Xuveylid ibn Əsəd ibn Abdulzəzza

Əli ibn Əbu Talib عليه السلام

Zubeyr ibn əl-Əvvam عليه السلام

عليه السلام səhabə → ata-övlad əlaqəsi ○ evlilik əlaqəsi

(Mövzuya dair) ən mühüm mənbələr və məxəzlər.

- İbn Quteybə, "əl-Məarif", 224
- Muhəmməd Məhdi əl-Hairi, "Şəcərətu Tuba", 120
- İbn Həzm, "Cəmhərətü Ənsab əl-Arab", səh.22, 53 və 55
- Əbu Nəsr əl-Buxari, "Sırru əs-Silsilə əl-Ələviyyə", səh.8, 69, 78 və 79
- əl-Xoi, "Mocəm Rical əl-Hədis", 12/76

- əz-Zubeyri, "Nəsəbu Qureys", səh. 19 və 26
- İbn Həbib, "əl-Muhəbbər", səh.57
- ən-Namazi, "Mustədrəkət Elm ər-Rical", 8226-cı tərcüme-yi-hal
- Əli ibn Muhəmməd əl-Ələvi "əl-Məcdi fi Ənsab ət-Talibin", səh.195.
- İbn Səd, "ət-Təbəqat əl-Kubra", 5/327

Mühüm bir haşiyyə: bu şəcərə qohumluq əlaqələrinin və nəsəblərin hamısını yox, bəzisini özündə əks etdirir.

Uca Allah buyurur: "Muhəmməd Allahın rəsuludur. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətli-dirlər" (əl-Fəth, 29).

Bu şəcərə sayəsində İslam mənbələri şahidlik etmiş və bildirmişdir ki, əhli-beyt ilə səhabələr, həm də, onlardan sonra gəlmiş onların zürriyyətləri arasında isti münasibətlər davam etmişdir. Elə isə gəlin tarixdəki saxta xəbərlərdən uzaq duraq.

On altıncı qeyd

Əlinin ﷺ ailəsi ilə

Zubeyrin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

Əhli-beyt ilə səhabələr arasında ümumi şəkildə, Əli ibn Əbu Talibin ﷺ ailəsi ilə Zubeyrin ﷺ ailəsi arasında isə xüsusi şəkildə olan bu möhkəm köklü sevginin bağlılığını tamamlamaq üçün bu qeydi təqdim edirik. Bundan da, aşağıdakı nəticələri çıxara bilərik:

1. Bu qohumluq əlaqələri hicrətin 36-cı ilində baş vermiş Cəməl döyüşündən sonra qurulmuşdur. Bu da, parlaq və açıq-aydın şəkildə bizə göstərir ki, Cəməl hadisəsi onların arasındakı münasibəti korlamamışdır. Həmçinin, onu da göstərir ki, şərqsünasların iftira yaxmaq və hadisələri bəzəməklə, səhabələr arasında nifrət və ədavət olduğunu demələrinin, yalandan və iftiradan başqa nə bir mənbəyi, nə də bir əsası var.

2. Bu 13 qohumluq əlaqəsi bəlli dövrdə, övladların və nəvələrin yaşadığı altı nəslin dövründə qurulmuşdur.

3. Həsənin ﷺ ailəsindən beş nəfərlə qohumluq əlaqəsi qurulmuşdur: oğlu və nəvəsi, habelə, Həsənin ﷺ iki qızı – Ruqayyə və Nəfisə və bir də qız nəvəsi Məlikə.

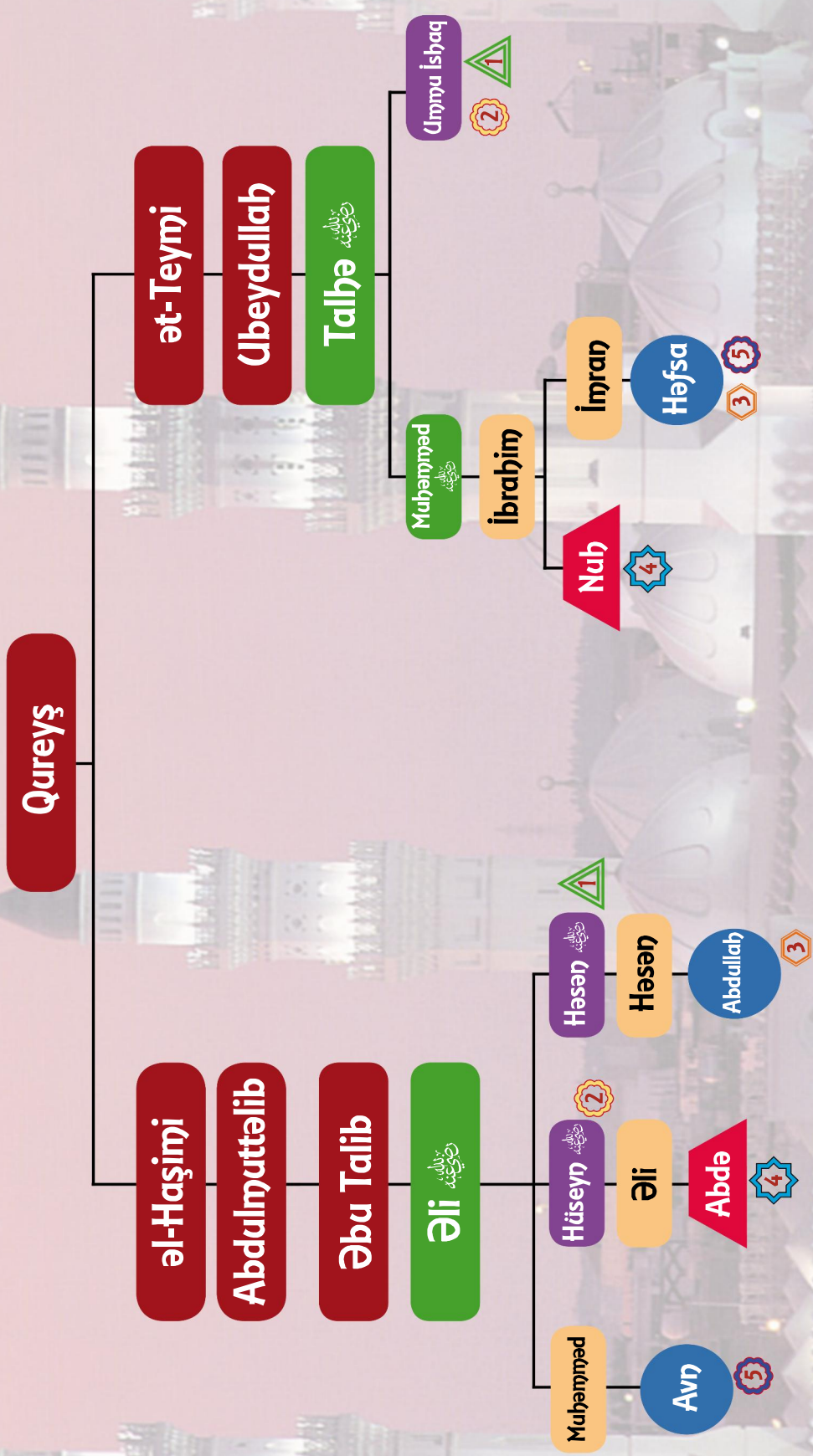
4. Hüseyinin ﷺ ailəsindən də, həmçinin, altı nəfərlə qohumluq əlaqəsi qurulmuşdur: bunlardan beş kişi Əli ibn Hüseyinin nəvələri, biri də Hüseyinin ﷺ qızı Səkinədir.

5. Musab ibn Zubeyrin Əlinin ailəsi ilə dörd qohumluq əlaqəsi var imiş – Allah onların hamısından razı qalsın!

Əhli-beyt və səhabələr
sevgi və qohumluq əlaqələri

Əli ibn Əbu Talibin ailəsi ilə Talhe ibn Ubeydullahın ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

Əhli-beyt və səhabələr adına
xeyriyyə fondu

səhabə: rəqəmi, formasi, rəmzi və rəngi bir-birinə uyğun gələnlər, bu iki möhtərəm şəxsiyyətin, Əlinin ailəsi və Talhanın ailəsi arasındakı qohumluq əlaqəsinin olduğuna dəlalət edir.

(Mövzuya dair) ən mühüm mənbələr və məxəzlər

- İbn Quteybə, "əl-Məarif", 232
- İbn Həzm, "Cəmhərətü Ənsab əl-Arab", 52
- əz-Zubeyri, "Nəsəbu Qureyş", 25
- əl-Mufid, "əl-İrşad", 2/130
- əl-Bəlazuri, "Ənsab əl-Əşraf", 1/474
- Əbul-Fərəc əl-Əsfəhani, "Məqatil ət-Talibiyyəyn", 122
- ət-Təbrisi, "Tac əl-Məvalid", 35
- İbn Həbib, "əl-Mühəbbər", 438, 448 və 450

Mühüm bir haşiyyə: bu şəcərə qohumluq əlaqələrinin və nəsəblərin hamısını yox, bəzisini özündə əks etdirir.

Uca Allah buyurur: "Mühəmməd Allahın rəsuludur. Onunla birlikdə olanlar kafirlərə qarşı sərt, öz aralarında isə mərhəmətlidirlər" (əl-Fəth, 29).

Bu şəcərə sayəsində İslam mənbələri şahidlik etmiş və bildirmişdir ki, əhli-beyt ilə səhabələr, həm də, onlardan sonra gəlmiş onların zürriyyətləri arasında isti münasibət davam etmişdir. Elə isə gəlin tarixdəki saxta xəbərlərdən uzaq duruq.

On yeddinci qeyd

Əlinin ﷺ ailəsi ilə

Talhənin ﷺ ailəsi arasındakı qohumluq əlaqələri

Bu qeyd əlavə bir dəlil olaraq göstərir ki, Cəməl döyüşü xüsusunda varid olmuş uydurma rəvayətlərdən uzaq durmaq gərəkdir. Yoxsa ki, əgər onların qəlbi nifrət və ədavətlə dolu olmuş olsaydı, Əlinin ﷺ ailəsini, əvvəldə qeyd etdiyimiz kimi, Zubeyrin ﷺ ailəsi ilə, habelə, bu qeyddə şahid olduğumuz kimi Talhənin ﷺ ailəsi ilə qohum olmağa təşviq edən nə idi?

Talhəyə ﷺ gəlincə, o, Əbu Muhəmməd Talhə ibn Ubeydullah ibn Osman ibn Amr ibn Kəb ibn Səd ibn Teym ibn Murra ibn Kəb ibn Luey ibn Ğalib əl-Quraşi ət-Teymidir.

O, Cənnətlə müjdələnmiş on nəfərdən biri, habelə, İslamı ilk əvvəl qəbul etmiş səkkiz nəfərdən biri, həmçinin, Əbu Bəkrin ﷺ sayəsində İslamı qəbul etmiş beş nəfərdən biri və bir də, Ömərdən ﷺ sonra xəlifəliyə namizəd olan şuranın altı üzvündən biridir. Onun fəziləti və öndə gedənlərdən olması hamıya bəllidir. Lakin bu qeyddən aşağıdakı nəticələri də çıxara bilərik:

1. Həsən ibn Əli عليه السلام Talhənin ﷺ qızı Ummu İshaqla evlənmiş və ondan olan oğluna Talhə adını vermişdir.

2. Həsənin ﷺ vəfatından sonra, elə öz vəsiyyəti ilə qardaşı Hüseyin عليه السلام Ummu İshaqla evlənmiş və ondan onun Fatimə adlı qızı olmuşdur.

3. Sual: Məgər Həsən və Hüseyin عليه السلام Cəməl döyüşündə iştirak etməmişdilər? Əgər Cəməl döyüşü şərqsünasların və onlardan sonra gələn fitnəkarların təsvir etdiyi kimi olmuş olsaydı, onda bəs nə üçün Həsən və Hüseyin عليه السلام Talhənin ﷺ ailəsindən qız alırdılar?

Belə yalanlardan uzaq durmaq gərəkdir. Çünki, şübhəli fikirləri qələmə almış əllər tarixi təhrif etmişdir.

4. Abdullah əl-Məhd ibn Həsən ibn Həsən ibn Əli ibn Əbu Talib və Avn ibn Muhəmməd ibn Əli ibn Əbu Talib, Talhənin qız nəvəsi Həfsa bint İmran ibn İbrahim ibn Muhəmməd ibn Talhə ilə evlənmişdir. Muhəmməd atası ilə birlikdə Cəməl döyüşündə şəhid edilmişdir.

5. Hüseyinin عليه السلام qız nəvəsi Abdə bint Əli ibn Hüseyin, Talhənin عليه السلام nəvəsi Nuh ibn İbrahim ibn Muhəmməd ibn Talhəyə ərə getmişdir. Bu qız Muhəmməd əl-Baqirin bacısı, Cəfər əs-Sadiqin bibisi və Zeynulabidinin qızıdır.

6. Əziz və hörmətli oxucumuz, məgər sən görmürsən ki, ümmətin birliyini qoruyub saxlamaq əsas məqsəd olduğu üçün əhli-beyt və səhabələr buna riayət etmişlər. Onlar bizim üçün necə də gözəl nümunədirlər!

On səkkizinci qeyd

Hüseyn ibn Əli ibn Əbu Talibin عليه السلام səhabələrin عليه السلام övladlarından olan kürəkənləri

Gəlin mənimlə birlikdə Hüseynin عليه السلام övladlarını və ayrıca Əli ibn Hüseynin, habelə, onun iki bacısı Fatimə və Səkinənin vəziyyətini təhlil edək. Bəhs etdikdə görürük ki, onlar ataları şəhid Hüseynlə عليه السلام, habelə, öz qardaşları və əmilərinin oğulları ilə birlikdə Kərbəla hadisəsində iştirak etmişlər. İndi bundan bizə aydın olan budur ki:

1. Fatimənin əri Həsən əl-Musənnə ibn Həsən ibn Əli ibn Əbu Talib ağır yaralanmış halda o qətləndən qurtulmuşdur. Fatimənin Həsəndən, Həsən əl-Musəlləs, Abdullah əl-Məhd və İbrahim əl-Ğimr adlı övladları olmuşdur. Onların hamısı hörmətli və alicənab olmuşdur. Həmçinin, ondan Zeynəb və Ummu Gülsüm adlı qızları da olmuşdur. Zeynəb əməvi xəlifəsi Vəlid ibn Abdul-Məlikə, Ummu Gülsüm də, öz dayısı oğlu Muhəmməd əl-Baqirə ərə getmişdir.

2. Həsən əl-Musənnə təqribən hicrətin 97-ci ilində vəfat etdikdən sonra, Mutarrif ləqəbi verilmiş Adbullah ibn Amr ibn Osman ibn Affan Fatimə ilə evlənmiş və ondan Muhəmməd əd-Dibac adlı oğlu və bir də qızı olmuşdur.

3. Səkinəyə gəlincə, onun əri Abdullah ibn Həsən ibn Əli ibn Əbu Talib idi. Bu həmin Abdullahdır ki, bəzi mənbələrdə onun adının Qasim, künyəsinin isə Əbu Bəkr olduğu xəbər verilir. O, Taff hadisəsində Kərbəlada əhli-beyti ilə birlikdə şəhid olmuşdur.

4. Onun vəfatından sonra Musab ibn Zubeyr ibn əl-Əvvam Səkinə ilə evlənmiş və ondan Fatimə adlı qızı olmuşdur.

5. Musab hicrətin 71-ci ilində qəltə yetirildikdən sonra, o, Abdullah ibn Osman ibn Abdullah ibn Həkim ibn Hizama ərə getmiş və ondan Qərin ləqəbi verilmiş Osman və bir də Həkim adlı oğlu, habelə, Rəbihə adlı qızı olmuşdur.

6. O da vəfat etdikdən sonra, Səkinə Zeyd ibn Amr ibn Osman ibn Affana ərə getmişdir.

7. Zeyd vəfat etdikdən sonra, İbrahim ibn Abdurrəhman ibn Auf onunla evlənmiş, lakin üç aydan sonra onu boşamışdır.

8. Bundan sonra o, rəşidi xəlifə Ömər ibn Abdulazizin qardaşı Əsbəğ ibn Abdulaziz ibn Mərvan ibn əl-Həkəmə ərə getmişdir. Az müddətdən sonra Əsbəğ də vəfat etmişdir. Bu deyənlərdən aydın olur ki:

a) Böyük ehtimal ki, bu izdivaclarda Səkinənin vəlisi öz qardaşı Əli ibn Hüseyn – Allah onların hamısından razı qalsın! – olmuşdur.

b) Səkinənin həyat yoldaşlarından ikisi evlilikdən az müddət sonra öldürülmüş, biri öz əcəli ilə vəfat etmiş, biri bir neçə aydan sonra onu boşamışdır. Bütün bunlar onun bir neçə kərə ərdə olduğundan xəbər verir.

c) Diqqətlə təhlil et gör, Fatimənin və Səkinənin həyat yoldaşları səhabələrin oğullarından və nəvələrindən, ələlxüsus da, Osmanın, Zubeyrin və Abdurrəhman ibn Aufun – Allah onların hamısından razı qalsın! – nəslindən olmuşlar. Bu da, qəlbə olan şəkkin qarşısını alır, şübhəni aradan qaldırır və beləliklə, aydın olur ki, onların arasında sevgi və məhəbbət olmuş, hətta bu nəvələrində də, özünü büruzə vermişdir.

Muhammed ibn Əli ibn Hüseyn ibn Əli ibn Əbu Talib Muhammed el-Baqir

(hicrətin 56-cı ilində doğulmuş və 114-cü ilində vəfat etmişdir)

əl-Baqirin عجلت الله فرجه ibrətəməz sözlərindən biri

Əbu Cəfər əl-Baqirdən qılıncları bəzəmək barədə soruşulduqda, o demişdir: "Qılınclı bəzəmək olar. Çünki Əbu Bəkr əs-Siddiq عجلت الله فرجه onu bəzəyərdi." Nəhayət, yanındakılardan biri: "Sən ona Siddiq deyirsən?" – deyə etirazını bildirdikdə, o, dərhal yerindən qalxıb qibləyə tərəf üz tutmuş və demişdir: "Bəli, Siddiqdir! Bəli, Siddiqdir! Bəli, Siddiqdir! Kim ona Siddiq deməsə, Allah onun sözünü dünyada və axirətdə doğru saymasın!"

əl-Baqir عجلت الله فرجه barədə belə deyilmişdir:

Dində sabit qalan imamdır; öz dövründə haşimilər arasında ən hörmətli şəxsiyyət sayılmış, əl-Baqir ləqəbi ilə tanınmışdır. əl-Baqir ərəblərin "bəqərəl-elim/elmi yarmış" sözündən götürülmüşdür, yəni elmi yarıb onun məğzini və gizlin olanını bilmişdir.

Anası

Umumu Abdullah

biht Həsən

ibn Əli ibn Əbu Talib عجلت الله فرجه

Zövcələrindən biri

Umumu Fəvə

biht əl-Qasim

ibn Muhəmməd ibn

Əbu Bəkr əs-Siddiq عجلت الله فرجه

Doqquz hadis kitabında ondan 240-dan çox hadis rəvayət edilmişdir

Mənbələr:

- İbn at-Təqtəqi, "əl-Əsiyali", sah.149
- əl-Mizzij, "Təhziib əl-Kəmal", 26/137
- əz-Zəhəbi, "Təzkira əl-Huffaz", 1/124

- İbn Anbə, "Umudə ət-Talib", sah.345
- əz-Zəhəbi, "Siyər Əlam ən-Nübələ", 4/402
- əl-Ərbili, "Kəşf əl-Ğümme", 2/360

On doqquzuncu qeyd

Muhəmməd əl-Baqir ﷺ

Möhtərəm imam, Əbu Cəfər Muhəmməd ibn Əli ibn Hüseyin ibn Əli ibn Əbu Talib əl-Mədəni; atası Zeynulabidin; Muhəmməd əl-Baqir hicrətin 56-cı ilində anadan olmuşdur.

Elmin dərinliyinə varmağa qadir olduğuna görə ona əl-Baqir ləqəbi verilmişdir. “əl-Baqir”, yəni elmi yarıb onun məğzini və gizlin olanını bilmişdir.

Şeyxlərindən ən məşhurları və çoxluq təşkil edənləri, Cabir ibn Abdullah əl-Ənsari, Ənəs ibn Malik, Əbu Səid əl-Xudri, Abdullah ibn Ömər, Abdullah ibn Abbas ﷺ kimi möhtərəm səhabələr olmuşdur. Bütün bunlar bizə, əhli-beyt ilə səhabələr arasında həm elmi, həm də, ictimai bağlılıq olduğuna dair örnək verir.

Üstəlik, əsas hədis kitablarında Muhəmməd əl-Baqirdən 244-ə yaxın hədis rəvayət edilmişdir. Hələ təfsir və digər kitablarda varid olanları demirik.

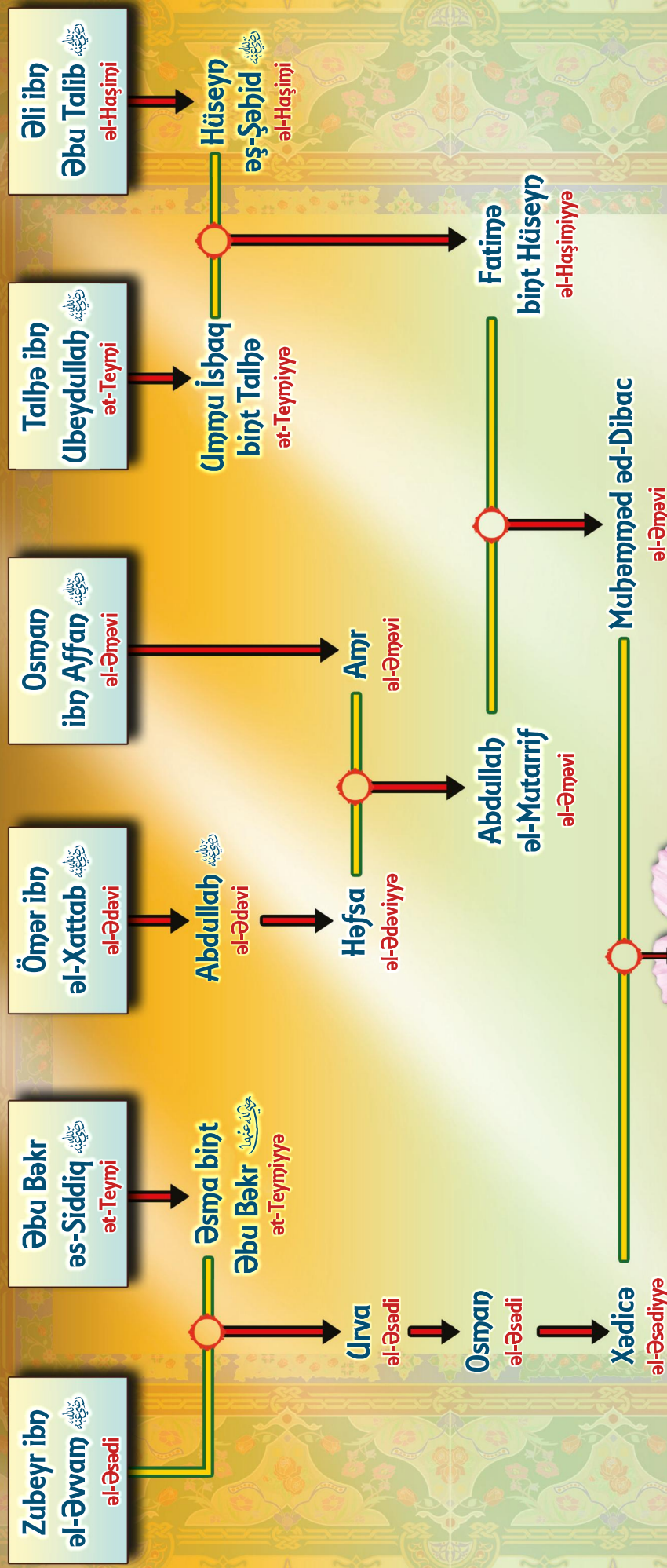
Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Muhəmməd əl-Baqir, əl-Qasim ibn Muhəmməd ibn Əbu Bəkr əs-Siddiqin ﷺ qızı Ummu Fərva ilə evlənərək Əbu Bəkr əs-Siddiqin ﷺ əhli-beyti ilə qohumluq əlaqəsi qurmuş və bu qadından onun Cəfər əs-Sadiq adlı oğlu olmuşdur. Muhəmməd əl-Baqir, babası Rəsulullahın ﷺ doğrudanıyan Aişə ﷺ ilə, habelə, atasının əmisi Həsən ibn Əlinin ﷺ, Abdurrəhman ibn Əbu Bəkr əs-Siddiqin ﷺ qızı Həfsə ilə və bir də qardaşı oğlu İshaq ibn Abdullah ibn Əli ibn Hüseyinin Əbu Bəkrin ailəsindən bir qızla evlənməsindən örnək götürmüşdür. Kaş, bu istəyi, qardaşlığı, məhəbbəti və vəfalılığı tərənnüm edən bir hekayə yazılardı!

Bu qeydi Ərbilinin əl-Baqirdən rəvayət etdiyi hədislə tamamlayırıq:

Əbu Cəfər əl-Baqirdən qılıncları bəzəmək barədə soruşulduqda, o demişdir: “Qılıncları bəzəmək olar. Çünki Əbu Bəkr əs-Siddiq ﷺ onu bəzəyərdi.” Nəhayət, yanındakılardan biri: “Sən ona Siddiq deyirsən?” – deyə etirazını bildirdikdə, o, dərhal yerindən qalxıb qibləyə tərəf üz tutmuş və demişdir: “Bəli, Siddiqdir! Bəli, Siddiqdir! Bəli, Siddiqdir! Kim ona Siddiq deməsə, Allah onun sözünü dünyada və axirətdə doğru saymasın!” (Kəşf əl-Ğummə, 2/360).

Həfsa bint Mühəmməd əd-Dibac

Dörd rəşidi xəlifənin, üstəlik, Zübeyrin və Talhənin qız nəvəsi

Məxəzlər:

- İbn Həbib "əl-Mühəbbət", 1/404
- İbn əl-Covzi, "əl-Mudhiş", 69
- əl-Bərrī, "əl-Cövherə fi Nəsəbin-Nəbi vəl-Aşərə", 1/273
- İbn Quteyba, "əl-Məarif", 200
- İbn Əbul-Hədid, "Şərh Nəhc əl-Baləğə", 15/266

Bu izahedici şəkil əhli-beyt ilə səhabələr arasında olan ictimai əlaqələr şəbəkəsini, üstəlik, nəşə və qohumluq əlaqələrinin bir-birinə keçməsinə göstərir. Belə ki, Mühəmməd əd-Dibacın qızı Həfsanın, Əbu Bəkr əs-Siddiqin, Ömər ibn əl-Xattabın, Osman ibn Affanın, Əli ibn Əbu Talibin, Talhə ibn Ubeydul-lahın və Zübeyr ibn əl-Əvvamın – Allah onların hamısından razı qalsın! – nəvəsi olduğu açıq-aydın görünür. Bu da, əhli-beyt ilə səhabələr arasında ictimai əlaqənin sıx olduğunu və onların bir-biri ilə münasibət qurduğunu aydın şəkildə sübuta yetirir və onların qardaş olduğunu təsdiq edir.

□ Həfsanın, Cənnətlə müjdələnmis on nəfərdən olan babalarıdır.

○ evlilik əlaqəsi

↓ ata-övlad əlaqəsi

İyirminci qeyd

Dörd raşidi xəlifənin, üstəlik, Zubeyrin və Talhənin ﷺ qız nəvəsi Həfsa bint Muhəmməd əd-Dibac

Səhabələrin dövründən 150 il keçməsinə rəğmən əhli-beyt ilə səhabələrin nəvələri arasındakı qohumluq əlaqələri davam etmişdir. Bu qeyddə deyilənlərə dair dəlil-sübut səninin qarşındadır:

Bu, raşidi xəlifə və adil imam Osman ibn Affanın ﷺ nəticəsi Həfsa bint Muhəmməd əd-Dibac ibn Abdullah əl-Mutarrif ibn Amrdır.

Həfsa, Rəsulullahın ﷺ, Əbu Bəkrin, Ömər, Osmanın, Əlinin, Talhənin və Zubeyrin nəslindən ﷺ olan bir qadındır.

Həfsanın anası: Osman ibn Urva ibn Zubeyrin ﷺ qızı Xədicədir.

Urvanın anası: Əbu Bəkrin ﷺ qızı Əsmadır عنه.

Həfsanın atası Muhəmməd əd-Dibacın anası: Hüseyin ibn Əlinin عنه qızı Fatimədir.

Fatimə bint Hüseyinin ﷺ anası: Talhə ibn Ubeydullahın ﷺ qızı Ummu İshaqdır.

Abdullah ibn Amr ibn Osman ibn Affanın anası: Abdullah ibn Ömər ibn əl-Xattabın ﷺ qızı Həfsadır. Ona Həmçinin, Zeynəb bint Abdullah ibn Ömər də deyirlər.

Əziz və hörmətli oxucu, bu heyrətamiz ictimai bağlılığın nə dərəcədə sıx olduğunu görürsənmi?

Məgər görmürsən ki, əhli-beytin və səhabələrin övladları hər bir ixtilafın üstündən keçərək yüksəkdə qərar tutmuşlar?

İyirmi birinci qeyd

Möminlərin anaları – ən hörmətli peyğəmbərin ﷺ zövcələri

Bu şəkildə peyğəmbər nəsəbinin sütunu, üstəlik, möminlərin analarının, ən hörmətli peyğəmbərin ﷺ zövcələrinin onunla olan qohumluq əlaqəsi göstərilir. Bu sütunda nəsəbcə Peyğəmbərə ﷺ daha yaxın olanlarından başlayaraq, möminlərin on bir anasının adı ardıcıl zikr edilir. Onların həyat-yoluna nəzər salsaq, aşağıdakı nəticələri əldə etmək olar:

1. Cuveyriya bint əl-Haris əl-Mustələqiyyə رضي الله عنها bu sütundan kənar da yer alır. Çünki daha doğru rəyə görə o, Qahtan qəbiləsindəndir. Eləcə də, Safiyyə bint Huyey ibn Əxtab da, bu sütundan kənar da yer alır. Çünki o, İbrahimin عليه السلام oğlu İshaqın عليه السلام nəslindəndir.

2. Bu qadınların hamısı Peyğəmbərin ﷺ vəfatından sonra dünyadan köçmüşlər. Yalnız dünyanın ən fəzilətli qadınlarından biri Xədicədən رضي الله عنها və Zeynəb bint Xuzeymədən رضي الله عنها başqa.

3. Onların hamısı Bəqi qəbiristanlığında dəfn edilmişdir. Yalnız Xədicədən رضي الله عنها və Məymunədən رضي الله عنها başqa. Belə ki, Xədicə رضي الله عنها Həcunda, Məymunə isə Sərifdə dəfn edilmişdir.

4. Peyğəmbərin ﷺ vəfatından sonra ona ilk qovuşmuş qadını Zeynəb bint Cəhş رضي الله عنها olmuşdur. O, hicrətin 20-ci ilində vəfat etmişdir.

Zeynəb öz anası Umeyyə bint Abdulmuttəlib tərəfdən Peyğəmbərə ﷺ qohum olmuşdur. Çünki Umeyyə Peyğəmbərin ﷺ bibisi olmuşdur.

5. Aişə رضي الله عنها (2210), Ummu Sələmə رضي الله عنها (378), Məymunə رضي الله عنها (78), Ummu Həbibə رضي الله عنها (65), Həfsa رضي الله عنها (60), Zeynəb bint Cəhş رضي الله عنها (11), Safiyyə رضي الله عنها (10), Cuveyriya رضي الله عنها (7) və Səudə رضي الله عنها (5) hədis rəvayət etmişdir.

6. Bu qadınlar arasında yalnız Aişə رضي الله عنها bakirə olduğu halda Peyğəmbərə ﷺ ərə getmişdir.

7. Onların ən son vəfat edəni Ummu Sələmədir رضي الله عنها. O, hicrətin 61-ci ilində vəfat etmişdir. Həmçinin, Peyğəmbərin ﷺ evləndiyi son qadını Məymunədir رضي الله عنها. Peyğəmbər عليه السلام onunla hicrətin 7-ci ilində evlənmişdir.

Bu, bizim ən hörmətli xanımlarımızın və analarımızın – möminlərin analarının nəsəbidir. Onların nəsəbinin şərəfi, özlərinin həyat yoldaşı Peyğəmbərin ﷺ nəsəbinin şərəfinə qarışmışdır.

İyirmi ikinci qeyd

Cənnətlə müjdələnmiş on nəfər

Bu qeyd, şərəfli peyğəmbər nəsəbini və Cənnətlə müjdələnmiş on nəfərin bu nəsəbdə onunla birləşdiyi məqamları ehtiva edir. Bu on nəfərin Cənnətlə müjdələnməsi barədə çoxlu hədislər varid olduğu hamıya bəllidir. Bu hədislərdən birini imam ət-Tirmizi “Sunən” əsərində (5/647) 3747 nömrəli hədisdə, Abdurrəhman ibn Aufdan ﷺ Rəsulullahın ﷺ belə dediyini rəvayət etmişdir: “Əbu Bəkr cənnətlikdir, Ömər cənnətlikdir, Osman cənnətlikdir, Əli cənnətlikdir, Talhə cənnətlikdir, Zubeyr cənnətlikdir, Abdurrəhman ibn Auf cənnətlikdir, Səd (ibn Əbu Vəqqas) cənnətlikdir, Səid (ibn Zeyd) cənnətlikdir və Əbu Ubeydə ibn əl-Cərrah cənnətlikdir.”

Yeri gəlmişkən aşağıdakıları təhlil edək:

1. Onlar Peyğəmbərin ﷺ dəvətində ona yaxın olduqları kimi, nəsəbcə də, ona yaxın idilər.

2. Bu on nəfərin peyğəmbəri və dostu Muhəmməd ﷺ, babaları isə İbrahimin ﷺ oğlu İsmail ﷺ olmuşdur.

3. Bu on nəfərdən birinin nəsəbinə tənə vurmaq, şərəfli peyğəmbər nəsəbinə tənə vurmaq deməkdir.

4. Bu nəsəbdə olanların ikisi – Səd ibn Əbu Vəqqas və Abdurrəhman ibn Auf رحمتهما, Peyğəmbərin ﷺ dayılarından – Zuhra oğullarındandır.

5. Bu nəsəbdə olanların ikisi – Əbu Bəkr əs-Siddiq və əmisi oğlu Talhə رحمتهما Teym oğullarındandır.

6. Bu nəsəbdə olanların ikisi – əmiuşaqları – Ömər və Səid ibn Zeyd رحمتهما Ədiy oğullarındandır.

7. Əbu Bəkr əs-Siddiq bu on nəfər arasında yeganə səhabədir ki, onun atası da, İslamı qəbul etmişdir.

8. Dörd raşidi xəlifə, habelə, Ömərdən ﷺ sonra xəlifəliyə namizəd olan şuranın altı üzvü məhz bu on nəfərdəndir.

9. Bu on nəfər arasında dünyadan köçən ilk səhabə Əbu Bəkr əs-Siddiq رحمته, sonuncusu isə Səd ibn Əbu Vəqqas رحمته olmuşdur.

10. Ömər, Osman, Əli, Talhə və Zubeyr رحمته qətlə yetirilməklə şəhid olmuşlar.

11. Bu on nəfərin hamısı iştirak etməklə və ya Peyğəmbərin ﷺ qərarı ilə Bədr əhlinədən sayılır. Onlar, həmçinin, “Ridvan” beyətində də, iştirak etmişlər. Yalnız Osmandan رحمته başqa. Bu beyət elə Osmandan رحمته ötrü edilmişdir.

İyirmi üçüncü qeyd

Raşidi xəlifələrin ﷺ xilafətinin axır dönəminədək baş vermiş, İslam dövlətinin fəthləri

Bu xəritə raşidi xəlifələrin fəthlərinin həcmi və İslam xilafətinin 30 il ərzində sürətlə genişlənməsini göstərir. Fəth edilmiş torpaqlarda yaşayan xalqlar İslam dinini və onun dilini qəbul etmiş, hətta, onların bir çoxu bu fəthlərdə iştirak etmişlər. Əhli-beyt və səhabələr torpaqları və məmləkətləri fəth etməmişdən qabaq insanların qəlblərini fəth etmişdilər.

Sən o dövrdəki döyüş sursatları, habelə, bir yerdən başqa bir yerə yürüş etməyin çətinliyi barədə düşün və bunları o fəthlərin həcmi ilə müqayisə et ki, əhli-beytin və səhabələrin nə dərəcədə ixlaslı və şücaətkar olduqlarını, üstəlik, Allahın onları doğru yola yönəltdiyini və onlara zəfər bəxş etməklə kömək etdiyini başa düşsən. Axı Allah onlara belə vəd etmişdir: “Əgər siz Allaha (Onun dininə) kömək etsəniz, O da sizə kömək edər və ayaqlarınızı möhkəmlədir” (Muhəmməd, 7).

Bu xəritədən o da aydın olur ki, bu fəthlərdəki sarkərdələrin böyük əksəriyyəti səhabələr olmuşlar. Onlar İslam dinini yaymaq və aləmlərin Rəbbinin şəriətini yer üzündə bərqərar etmək üçün məşriqdən məğribədək yol qət etmişlər.

Gəl, peyğəmbər ailəsinin bu fəthlərdə iştirak etdiyinə dair sənə bir neçə misal göstərək:

İbn Abdalbərr əl-Əndəlusli demişdir: “Deyirlər ki, Abbas ibn Abdulmuttəlib oğullarının qəbirləri kimi bir-birindən çox uzaqda yerləşən qəbirlər görünməmişdir. Hərçənd anaları Ummu Fədl onları bir evdə dünyaya gətirmiş, lakin Fədl Əcnədəyində şəhid olmuş, Məbəd və Abdurrəhman Afrikada, Abdullah Taifdə, Ubeydullah Yəməndə, Qəsəm də Səmərqənddə vəfat etmişdir. Bir çoxu da, Yənbuda anginadan vəfat etmişlər.” (əl-İstiyab, 1/59)

Bu xəritədən o da aydın olur ki, Həsən, Hüseyin, Abdullah ibn Ömər, Abdullah ibn Abbas, Abdullah ibn əz-Zubeyr və Abdullah ibn Amr ibn əl-As – Allah onların hamısından razı qalsın! – hicrətin 26-cı ilində, qərbdə Afrikanın və Subeytilənin, habelə, hicrətin 30-cu ilində, şərqdə Corcanın və Təmisənin fəthində iştirak etmişlər.

İyirmi dördüncü qeyd

İki şərəfi özündə cəm edən – həm qohum,
həm də, səhabə olmuş kimsələr

Möhtərəm oxucu, sənə, həm qohum, həm də, səhabə olmaq şərəfini özündə cəm etmiş yüzdən çox şəxsiyyət adı təqdim edirik. Bunlar Peyğəmbərə ﷺ, həm nəsəbcə yaxın olmaq, həm də onun səhabəsi olmaq və son nəfəslərinədək onun yolunu tutub getmək şərəfinə nail olmuş ən fəzilətli insanlardır.

Möhtərəm oxucu, sənə məlumdur ki, peyğəmbər nəsəbi fəzilətli və tərifəlayiq bir nəsəbdir. Burada zikr edilən şəxsiyyətlərin nəsəbi Peyğəmbər ﷺ ilə, onun babası Haşim-də birləşir. Bunlar o kəslərdir ki, onlara sədəqə götürmək haram edilmişdir. Həmçinin, Peyğəmbərin ﷺ zövcələri, möminlərin anaları da, bu nəsəbə aiddir – Allah onların hamısından razı qalsın.

Bizim o ən fəzilətli insanlara olan sevgimizin əlaməti, onların adlarını aşkar etmək, onlardan razı qalmaq, üstəlik, onların fəzilətini və qədrini bilməkdir.

Bu şəxsiyyətlərə, həmçinin, səhabə də deyilir. Belə ki, onlar Peyğəmbəri ﷺ görüb ona iman gətirmiş və müsəlman olduqları halda dünyadan köçmüşlər.

Biz bu qeyddə Peyğəmbərin ﷺ qızlarını, zövcələrini, əmilərini və oğullarını ayrı-ayrılıqda zikr etmişik. Habelə, kişiləri ayrı, qadınları da, ayrı, eləcə də, əhli-beytdən olduğu barədə ixtilaf edilmiş kimsələri ayrı, əhli-beytdən olması sübuta yetirilmiş kimsələri də ayrı zikr etmişik.

Allah bizə də, sizə də, gözəl tərzdə onların yolunu tutub getməyi nəsib etsin və bizi onlarla birlikdə ən ali Firdovs cənnətinə daxil etsin... Amin!

